

interkom

ČS FANDOM

informační
servis
fandomu
10/2021

Spiklenecké teorie

Už je nás asi málo, kdo jsme pamětníci a dosud se nevyjádřili k tomu, kde je zastihly události z 11. září 2001. Já tenkrát seděl – kde jinde – u počítače, když tu najednou zazvonil telefon. Volala mi z Ameriky moje letitá kamarádka Marie. Ptala se mě, co že tomu říkám. Hned pochopila, že nevím, o co jde, a horempádem vysvětlovala, že nějaké letadlo narazilo do baráku.

Měl jsem za sebou epizodu s pilotováním ultralehkého letadla. V téhle disciplíně se stává, že se chasník s letadélkem chce předvést mámě a brnkne křídlem o komín a neštěstí je hotovo.

Zkrátka, Marie mi po marných pokusech vše vysvětlit řekla, abych si zapnul televizi. Měl jsem ji pěkně u ruky, hned vedle monitoru. Takže jsem viděl na vlastní oči v přímém přenosu, jak ten druhý boeing nabral zatím nedotčené dvojče.

Na vrchol jednoho z nich jsem se dříve při návštěvě New Yorku nechal vyvézt. Byl odtud krásný výhled – a teď ta ironie. Dole byla vidět střecha mrakodrapu – všechny ostatní mrakodrapy byly jaksi dole – a na střeše měl ten mrakodrap domek, říká se tomu penthouse. U penthousu byl trávník a na něm stál dvojplášník z první světové.

Že jsme to všichni viděli, nic neznamená

Když ale dovolíte, mám ještě jednu intenzivně vnímanou vzpomínku. Bylo to o něco později, o půl roku, o rok. Jdu takhle po ulici a najednou se vozovkou valí dav mladých lidí s transparenty. Takže demonstrace. Jdu se podívat, ve prospěch čeho ti rozhořčení mladí lidé usilují. Transparenty měli různé, ale základní myšlenka byla jediná: chceme pravdu o 11. září!

Netvrdím, že jsem už tenkrát pochopil, o co jde. Že jsem pochopil zrod nového fenoménu už v tu chvíli, jak jsem stál na chodníku a nechápavě civěl na nápisy, které mi nedávaly žád-

ný smysl. Jak – pravdu? Vždyť jsme to všichni viděli, žasnul jsem naivně.

Netušil jsem, že potkávám znamení nové doby. Že jsme to všichni viděli, nic neznamená. Že se proti nemocem očkuje už přes sto let, to nic neznamená: očkování proti covidu je spiknutí temných sil s cílem vyvraždit 90 procent populace a zbytku implantovat sledovací čip.

Že prý za to může internet. Tím si nejsem jist, ale připouštím, že v tom může hrát svoji roli. Tuším ale, že ta pravá příčina vězí v našich hlavách. Jen řekněte – když vám před nosem ujde tramvaj, co si spíš řeknete: měl jsem z domova vyrazit dřív, anebo – to mám zatracenou smůlu, to mi dopravní podnik dělá naschvál?

Možná si to neřeknete. Pak ale jste stateční. Vždyť je to tak krásné to svést na dopravní podnik nebo jinou vyšší moc, tím spíš, že to ona navedla letadla na dvojčata a distribuuje vakcínu plnou sledovacích čipů!

Ondřej Neff

OBSAH

Spiklenecké teorie	1	Na obranu Kanyeho Westa	13	Učitelé věci	24
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Bondovky jako (chabá) science fiction	15	Třeštění letitého popularizátora	113
Účetnictví v době kovidové	2	Jan Poláček: Příběh spalovače mrtvol	19	Oswald Spengler: Zánik Západu	25
Comic-Con Prague 2021	2	Christine Brandová: Slepec	20	Kontrafaktuální invarianty v knize Iana	
Nový nakladatel	2	Převorství u pomerančovniku	20	McEwana Stroje jako já a lidé jako vy	26
Hvězdný bulvár	3	Zaniklá řemesla	21	DOGMA	27
M. Swanwick: Dcera železného draka	7	Apokryf spisovatelství	21	Lem vs Dick = Bilcon? Ano!	28
Sex, cola a revoluce mezi elfy	11	S. Sousedík: Svět, ve kterém jsem žil	22	Všefandomová maškaráda 2021	28
Michael Marmay: Mise na planetě	12	Časem s vědou – říjen	23	Ronald Richter	28

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Odpočítá i plní nových sil jsme se po dovolené v Krkonoších vrhli do práce na novém Interkomu. Nebo to řeknu jinak, všechno je lepší než návrat od boudy U Bílého Labe po Dřevařské cestě. Takže co jsme pro vás nachystali:

Dvojrecenzi se vracíme ke knize *Dcera železného draka*, o které jsme již v předminulém čísle přinesli text z klávesnice jejího překladatele Roberta Tschorna.

Činil se i Jára Míkovec, přinášíme hned tři zajímavé zápisky z jeho Čtenářského deníku. Po čase obnovujeme filmovou rubriku Dogma, kina byla chvíli otevřená a Filip Gotfríd našel čas je navštívit.

Na obranu Kanyeho Westa vystupuje náš britský dopisovatel Petr Svoreň, jr.

Na FB nebo v čtenářských komentářích na Databázi knih nacházím postřehy, které mi velmi zhusta přijdou mnohem podnětější než těch pár recenzí v XB-1 či PR textů v Pevnosti. Za jeden z nich považuji třeba ten od Kavena (strana 20). Píšete-li či najdete-li podobné textíky, pošlete je do Interkomu, ať se neztratí v gigabytech denně produkovaného balastu.

Našel jsem pár postřehů a poznámek ke knize *Stroje jako já a lidé jako vy*, obávám se, že už o ní nic dalšího nenapišu, a tak na straně 26 vznikl článek s nadpisem skoro delším než vlastní text.

Zdeněk Rampas

Účetnictví v době kovidové

Kdykoli do konce roku dostanete Interkom, vzpomeňte si s vděkem na naše sponzory, na ty uvedené i na ty, kteří se mi nevešli do tiráže. Předminulé číslo IK bylo poslední hrazené z předplatného, dál jedeme z příspěvků našich sponzorů. Je to způsobené jak všeobecným zdražováním, tak tím, že Interkom teď vychází nějak častěji.

Pomohlo by také, kdyby čtenáři, věční optimisté, kteří se spoléhají na to, že předplatné (v jejich případě už spíše doplatné) osobně předají na Fénixconu, překonali odpor k InternetBankingu a poslali, co dluží :-)

Předplatné ještě činí 300 Kč a zaplatit lze přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR používejte číslo konta: **2700397108/2010** a pro platbu ze SR **IBAN: SK89 8330 0000 0027 0039 7108** (platbu zadejte jako vnitrostátní převod). **ZR**

Comic-Con Prague 2021

Pátek 15. 10. 2021 až neděle 17. 10. 2021

Vstupte podruhé do světa splněných snů pro fanoušky zejména sci-fi, fantasy a hororu. Užijte si ještě nadupanější a větší třídenní festival věnovaný videohrám a stolním hrám, filmům a seriálům, anime a komiksu, knihám a obrazům, kostýmům...

Více na Comic-Con Prague 2021 – <https://www.comiccon.cz>

Místo konání: O2 Universum Source

Nový nakladatel

Richard Šusta se zděsil, že jeho tištěné sci-fi již žloutnou, a všechny, od nichž dosud existovaly jen papírové verze, konvertoval na e-knihy (dostupné na Palmknihy). Dvě svá dílka i inovoval. Alternoval začátek Vlákén hyperčasu a naopak od Ztroskotaného času, o němž tvrdí, že si jeho psaní nejvíce užíval, vytvořil jeho rozšířenou verzi, v níž dopracoval některé scény a prostředí. Patrik Krásný navíc vykouzlil oběma časům nové obálky. Více na <https://www.palmknihy.cz/autor/richard-susta> **rš**

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 10/2021 (347)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6,
161 00 Praha 6,
ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka

Kristýna Benediktová

Redakční kruh

Franta Houdek a Michaela

Autoři tohoto čísla

Ivo Fencel, Filip Gotfríd,
Grobenius Grob, Jiří Grunt,
František Houdek, Pavel Mandys,
Jára Míkovec, Ondřej Neff,
Ostraváci, Zdeněk Rampas,
Petr Svoreň, jr., Richard Šusta,
Jaroslav Veis

Fotografie

Grobenius Grob

Sponzoři tohoto čísla

Jiří Doležal, Jiří Grunt,
Petr Habala, Jan Haberle
Jan Poláček, Daniela Kovářová

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla
byla dne 17. 9. 2021

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Socialista je člověk, který vám dá peníze v nouzi, do které byste se nikdy nedostali, kdyby vám je předtím nesebral.

Chrochtadlo

Podle přístupu Polska k problému migrace se schyluje k dalšímu Grunwaldu: Polsko-litevská koalice proti Řádu německých rytířů.

NJAL

Porno dává mladým lidem naprosto nerealistické a nezdravé představy o tom, jak rychle k vám domů přijde opravář.

Do problémů tě nedostane to, co nevíš, ale to, co víš s jistotou – jenomže to není pravda.

Mark Twain

Nepodezírej lidi hned ze špatných úmyslů, pokud to lze vysvětlit lemplovstvím, leností, lajdáctvím a debilitou.

Twitt

◆ ◆ ◆

● **6. srpna** uspořádala Vilma večírek ve velkém předkovidovém stylu. Záminkou byla cesta Aleny „Betcho“ Kastnerové do Prahy, díky ní dorazily vedle obvyklých podezřelých i Eva Hausarová a Wanda Dobrovská. Popovídat s Martinem o zámožských záležitostech se zastavil Jarda Olša, jr. Vilma vyhlásila začátek na šestou s tím, že pomocníci mohou přijít už ve čtyři. Když jsme v pět dorazili, Michaela byla zničená z meruněk, dřív jsme to nezvládli, všechno vypadalo, že večírek začal už ve čtyři, všichni seděli a klábosili, jen Vilma kmitala. Bidlo měl vycházky do šesti, takže s Milenou zaplnili komunikační prostor, dokud Honza nemusel odjet. Edita se utrhla od dětí a přišla v květinovém overalu, který připomínal obálku knihy Anihilace. Bára Vlasáková donesla fantastický koláč, o kterém jsem se později dověděl, že vznikl modifikací receptu Dáši Heřtové (aby vyhovoval Vilmině bezcukrové dietě ☺), který jsem kdysi vystavil v našem fóru na NYXu. Eva poslala kolem stolu ekologický komiks, který redigovala, já Aleně přinesl něco z produkce Nové vlny.

Kolem deváté snad jen s pětiminutovým zpožděním začala degustace čokolád... Obvykle jsem třeba u delšího filmu schopný zbouchat i několik (běžných) čokolád za večer. Tady mi stačilo ochutnat dvanáct dílků z opravdu kvalitních světových i domácích vzorků obvykle z miničokoládoven (tabulka zpravidla stála okolo 180 Kč) a měl jsem dojem, že už nejsem schopen zdolat ani gram. Je ale možné, že za to mohly i 1,5 palcové Martinovy steaky, které jsme vychutnávali do té doby.

● **7. srpna** Michaela vyrazila na Open House (tajné podzemí hotelu Jalta, Sokolská tělocvična v Žitné a hasičárna taktéž někde poblíž), já dostal volno, abych se vzpamatoval ze včerejší čoko-ochutnávky. Včera mi Franta Houdek poslal Vědu na září a dnes dorazil překlad Britské konzervy, takže se pokouším dokončit aktuální číslo (9/2021), než strávíme druhou polovinu srpna ve Špindlu.

● **8. srpna** mě Michaela odvěkla na Open House, jen dvě maličkosti na Klárově a pak domů. HaHa. V jedenáct jsme vyjeli, na Klárově došli do budovy České geologické služby, kterou mám docela prochozenou, instaloval jsem tam kdysi Venturu a pak jsem tam byl za Danou Čáповou. I dnes to proběhlo docela bez čekání, prohlédli jsme si zahradu, přízemí a výstavu v kapli. Já se dověděl, že Klárov se jmenuje podle rodiny Klarů, že vedle ČGS (v minulosti tedy Klarova slepeckého ústavu) je budova s bazénem, kam jsem chodil v osmdesátkách plavat, a ta už roky chátrá, protože je v majetku vlády, která ji úmyslně nechává bez využití, asi aby odtamtud nebylo vidět na Strakovku.

Následovalo půlhodinové čekání pro vstup na stavenišťe galerie Kunsthalle v areálu bývalé trafostanice pro velký kus Prahy. Barák jako kráva, pardon, opravdu impozantní prostory, ty transformátory za první republiky musely být monumentální, začínám rozumět J. M. Troskovi a jeho fascinaci obrovskými elektrickými stroji. Nějak jsem to všechno přežil a pak se dověděl, že otevřený je i hotel Diplomat. Nikdy jsem tam nebyl, jen od Zdeňka Lukeše jsem věděl, že na projektu spolupracoval syn posledního komunistického satrapy Husáka (pro mladší bych měl asi vysvětlit, o koho šlo, ale obávám se, že žádný tak mladý Interkom nečte). Hotel nedávno prošel docela slušnou rekonstrukcí, vyhrál i nějakou zakázku související s Českým předsednictvím EU, možná bychom tam mohli uspořádat nějaký příští pražský Parcon.

Všechno jsem to vydržel díky excelentní sbírce *Studené světlo hvězd* od Pavla Fritze, kterou jsem četl v čekacích intervalech. O knize jsem se ostatně zmínil už v minulém IK.

● **9. srpna** jsem se pokusil o SF odpoledne, první se objevil Honza Poláček, se kterým jsem se neviděl snad od kovidu, jeho film o Arvédě Smíchovském je už ve střížně a chystají se i projekty o Ladislavu Fuxovi.

Pak dorazil Bidlo, ale s Honzou se těsně minul, a hned potom, co mu skončila doba vycházky, se objevili Filip s Hankou, Bí si potřebovala odpočinout po náročném rachotě.

Filip donesl červencové XB-1, už dorazilo i do Čáslavské, knihu KATOWAZA – Japonská přísloví a asi poslední knihu Rogera Strutona *Pošetilci, šarlatáni a buřiči* (Myslitelé nové levice), takže se dá očekávat, že Odposlechnuto bude plné vtípů o dekonstruovaných žabožroutech, občas proloženými moudry jako: *Dřeváky i buddha jsou vyřezány ze stejného dřeva*.

Později dorazili Wanda Dobrovská a nakonec i Jarda Olša, jr. Bohužel Honza Poláček už odjel a Pavel Dobrovský se neukázal, čili na nějaké zahraniční projekty nedošlo.

Michaela myslela na vegetariány, kterých ale většina nedorazila, nicméně meruňkový koláč a cuketový nákyp chutnal všem. Nesnědené nakládané maso a klobásy jsme měli ještě v úterý k obědu.

● **10. srpna** jsem dokončil zářijový Interkom, až budeme v Krakonoších, projde tiskárnu a na začátku září bude u vás. Z pod Etny volal Richard Klíčnick, v neděli si uděláme výlet do Horního Bezděkova k Rotreklovým.

● **12. srpna** jsem se konečně dostal s povinnými výtisky do ISBN a Městské knihovny. Pak jsem se zastavil v knihkupectví Karolinum a zjistil, že vyšel *Ďábelský rok* (Anno Diaboli) od Mi-

chaila Michajloviče Gorělova s doslovem od Kromiše. Musím napsat Filipovi.

Po páté jsme s Milanem Fibigerem (vyhmátnul mě v metru) dorazili Na Břežanku, tam ještě nikdo, dokud nás Pagiho syn Cordy neupozornil, že celá banda sedí na zdravém vzduchu venku. Přesunuli jsme se tedy od krbu pod stromy a hned si objednali kostky na pepři se špenátem a bramknedlíky ještě z polední nabídky. (Večerní menu je tam dost omezené, počítá s tím, že lidé do pivnice chodí hlavně nasávat.)

Pak dorazil Franta Novotný, našťestí jej napadlo, proč u obvyklého stolu nikdo není. Toho využil Pavel Březina, aby oznámil špatnou zprávu, že se nepodařilo sehnat loď, takže letos zase nikam nepojedou. Radost z toho mají hlavně Pavlovy dcery, kterým tento slíbil nějaké stavební práce. A Franta také honí nějaké překlady a jeho čtenáři se takhle dočkají dalších pokračování jeho prací o to dřív.

Večer mě hned dvě mladé ženy požádaly o vydání své knihy, zjevně jsem už od pohledu neškodný mémulín.

● **13. srpna** a pátek k tomu, jestlipak v Plzni vydrželi a mají Pivocon?

Ministryně pro místní rozvoj dnes hovoří o revitalizaci hřbitovů poničených tornádem.

● **15. srpna** jedeme s Richardem a Michaelou do Horního Bezděkova za vnukem Teodora Rotreka. Byl to zážitek podívat se zase do ateliéru, kde jsme před lety strávili mnoho příjemných odpolední. Bohužel tentokrát už bez Teodora.

● **16. srpna** odjíždíme do Špindlerova Mlýna. V Praze venkovní teplota 30° C. Ještě v Jičíně podobná, ve Vrchlabí už jen 20, vypadá to, že ji srazil přívalový déšť. Na autobusáku ve Špindlu příjemně chladno, jeden se tolik nepotí při rvaní krosen do kopce k hotelu Start (snad vedle domu ředitele ČTV).

V mailu dotazy, zda budou dnes šipky, ach jo, snad se k nám nikdo nedobýval.-). Vytáhl jsem z baťohu čtení na dovolenou: *Pekelného pastýře* od Oskara Fukse, vypadá to opravdu jako lehce stravitelná dovolenková krmě, po prvním stů stranách se začínám obávat, že je i naprosto bezkalorická.

● **17. srpna** Špindlerův Mlýn teplota z ranních 10 vystoupla na odpoledních 15° C, po nákupech jsem přečetl druhou třetinu *Pekelného pastýře*. Asi se budu muset poprat se ženou o čtečku, kde je něco záživnějšího. Hrdinovi (a čtenáři) *Pekelného pastýře* konečně někdo vysvětlil, co se kolem něho děje, nějak mi přijde podivné, že jej tahle neznalost ani dost málo netrápila.

● **18. srpna** pochod do Svatého Petra a zpět...

● **19. srpna** jsem se dověděl o zajímavém projektu Epochy k dvoustému výročí narození Gregora Mendela, což vedlo k následné komunikaci s Ondřejem Neffem a Jardou Veisem.

A podíval jsem se na román Martina Gilara Počátek, který vznikl kromným propojením několika jeho povídek. To vše po návratu od přehrady, kde jsme našli pár hub.

● **20. srpna** jsem z nedostatku lepší relaxace otevřel švýcarskou detektivku Christine Brandové Slepce. Jako detektivka nic moc, jako pohled do života slepců docela přínosné. Navíc stejně prší, takže jen bloumáme po Špindlu.

● **21. srpna** jedeme do Jilemnice, odtud na Zlaté návrší a pak šlapeme k pramenům Labe, odtud k Labské boudě, následuje

Pančavský vodopád, Masarykova silnice, a lanovkou z Medvědína zpátky do Špindlu, absolvoval jsem to s různými obměnami už tolikrát, že kdyby to končilo kamenováním šajtana, byl by ze mě hadži.

Mírek Dvořák píše o studentce Míše z Masarykovy univerzity, která by v září měla přijet do Prahy psát o Ceně Karla Čapka, samozřejmě jsem slíbil pomoc. Jirka Grunt poslal odkaz na recenzi *Mise na planetě*, už se těším, až budu dělat další IK.

● **22. srpna** pořádáme další pochodové cvičení, začalo lanovkou nahoru na Pláň, pak cesta dolů lesem, našťestí zpestřená tím, že v něm rostly opravdové houby, to jsem nezažil už několik let, jít lesem a nacházet je, místo obvyklého hodinového plahočení odměněného nakonec několika slimáky ožranými suchohříby v tašce.

● **23. srpna** zase prší, houby moc neschnou, čtu si.

● **24. srpna** jdeme na nákup, Labe se rozvodňuje. Jirka Grunt poslal odkaz na recenzi knihy *Dcera železného draka*, už abychom byli doma :-)

● **25. srpna** jedeme autobusem na Erlebachovy boudy, pak po přírodě navrácené cestě ke kovárně, od kovárny šlapeme podél Čertovy strouhy, na které na začátku minulého století postavili (asi za dva roky!!!) po zničujících povodních úžasné vodní dílo, kaskádu několika desítek voduzpomalujících přepážek, kupodivu jen asi za 50 tisíc zlatých. Odtud na polívku v boudě U Bílého Labe, a pak po Dřevařské cestě, kterou čerstvě posypali hrubým šterkem (ořechy tak 5 cm), po prvním kilometru ztratíte náladu i boty, zpět do Špindlu. Večer pak dorazil návrh obálky na další korejskou knihu *Protiklady*.

● **26. srpna** pro mě vrchol dovolené: pörková polévka v České hospodě (pro pamětníky Dolská), jinak se vzpamatováváme ze včerejška, stejně zase prší.

● **27. srpna** poslední oběd v České hospodě, na rozloučenou se moc nevyznamenali, celkem nudná polévka a kuře ala kachna, zpáteční cestou do Rusalky jsme docela promokli. Naštěstí s baťohy na autobusové nádraží už jen mžilo a řidič otevřel k nástupu asi o 20 minut dříve. Očekával jsem vzhledem k počasí scény a atmosféru jako na kábulském letišti, ale odjíždělo nás jen pár. HLP (Hluboké lidské příběhy) se kupodivu odehrávají až v Sobotce a Mladé Boleslavi.

● **28. srpna** se ještě vzpamatováváme z hrůz cesty, Miša pere a vaří, já kontroluju dýně a cukety, protože i v Praze skoro pořád pršelo, synek takřka nemusel zalévat. Zjevně budeme brzy zase vylévat několik set litrů vody, kterou jsme si zjara nachystali na prognózovaný nejsušší rok za posledních pět set let.

Odpoledne pak kvůli chystanému Bilconu volal Pavel Poláček z oslavy u Lenky Pilchové, zrovna tam Ivo Poledník dovezl pivo, a dorazili skoro všichni hosté až na oslavence Bouchyho.

Večer se přijel rozloučit Jarda Olša, jr., který se už zítra vrací do LA.

● **29. srpna** zjišťuji, že Jarmik recenzoval *Příběh spalovače mrtvol. Dvojportrét Ladislava Fukse* od Honzy Poláčka, text najdete na straně 19, a *Svět, ve kterém jsem žil* Stanislava Sousedíka (vizte stranu 22). Po posledním vylepšení NYXu už nedostávám upozornění na nové texty z Twitteru :-)

● **30. srpna** dychtivě běžím na poštu, čeká tam na mě kniha

Klubówkowe szaleństwo o polském samizdatu, kterou mi opatřil a poslal Aleš Koval.

Odpoledne jedu pro Interkomy a pak hned do Čáslavské, tak jsem pořídil srpnovou a zářijovou Pevnost, srpnová XB-1 tam samozřejmě ještě nebyla. Z Pevností jsem se dověděl datum konání Coniáše, ComicConu Prague a program SF/F části Knižního veletrhu. Bojím se ale, že tento text se k vám dostane, až už budou tyto akce minulostí, pořadatele vesměs nenapadlo Interkom oblesat, a já už jsem příliš zapomnětlivý, abych před dovolenou ještě rychle zjišťoval, kdy co bude.

● **31. srpna** nám Pavel Poláček posílá text o Bílconu. Večer mi píše Jarka Čierna, že dostala Interkom a děkuje za texty o Egonovi. Hned jsem jí ho poslal i barevný jako památku.

● **1. září** se objevil každoroční vtíp, ale třeba v IK ještě nebyl: *Kouknu z okna a vidím ulici plnou polonahých zmalovaných štětek. To mají zase nějaký průvod za svá práva?*

Jo aha... první školní den.

Volal Pavel Poláček, přijede jednadvacátého do Prahy, tak jsem využil informací načerpaných v Pevnosti a domluvil se s ním, že se zastaví na Břežance a pak můžeme v sobotu zajít na Knižní veletrh. S ConiášConem se mine o pár dní.

● **2. září** píše Pavel Poláček:

Obávají jsme se, že vedení radnice Bílovce letos ze strachu bude váhat se zapůjčením katakomb, opak je pravdou. Jen platné opatření nechá zcela na nás. A to budete v dobrých rukách našeho hlavouna(lebkouna) AK, který už po tolik let vítá každého příšedšího vstupní otázkou, holt letos jich bude mít víc. Radím, otevřete si na něj hubu, bude jako zubař spokojen. Naše párty není veřejná, info o účastnících máme, u stolu jen 4 místa, hlavně dezinfekce bude dostatek, loni na jihu Moravy bojovali s nadúrodou meruněk a švestek. Až tak, že letos byla přímo nutnost macerovat zelené vlašské ořechy na žaludky léčivou ořechovou. A posuzujeme, jestli nebude na baru povinně ke každé konzumaci.

Vidíte, budeme 6. 11. 2021 připraveni. Brzo bude přihlašování na webu KLF.

V podvečer vyrážíme na Břežanku, abychom podali zprávu o přežití dovolené, já se Frantovi zmínil o čtyřdílném seriálu Lukáše Visingra na Svobodném univerzu Martiny Kociánové a došlo i na volby. Tak nějak jsme došli k tomu, že konzervativní občan nemá koho volit.

Mimochodem Lukáš není ani trochu optimistický, v prvním rozhovoru říká, že zhruba jednou za osmdesát let přichází dějinný zlom, válka, revoluce, krize nebo jiný průšvih, možná to souvisí s tím, že v tu dobu už nikdo není zvědavý na názory generace, která poslední malér ještě zažila, v Evropě to takhle funguje už docela dlouho. V dalších dílech rozebírá naše postavení mezi Ruskem a Německem, co můžeme čekat od Turecka a Číny, jak nás v blízké či vzdálenější budoucnosti ovlivní občanská válka ve Francii a pak ta v Německu. Tady dochází k zajímavé dichotomii. Bud'

Německo ovládnou islamisté, nebo původním Němcům dojde trpělivost a vytvoří si a zvolí stranu, proti které bude dnešní Alternativa pro Německo dětská slavnost. V obou případech bude třeba oprášit projekt Kladivo generála Procházky z 90. let a vyrobit si několik desítek taktických jaderných zbraní.

Pak se s Danielou Kovářovou vydáváme k Magistru Kellymu do nejstarší české stolní společnosti, snad je zapsaná i v Guinessově knize rekordů. Velký dojem na mě neudělala, obvyklý halas, kdy všichni mluví a nikdo neposlouchá, takže i kdyby někdo řekl něco zajímavého, ztratí se to.

● **3. září** Jarda Olša, jr. přišel s možností obnovit projekt Radka Dojivy *Bradburyho stín*, antologie klasické české SF z osmdesátek.

● **4. září** odpoledne vyrážíme s Michaelou do Pop-up gallery, kde 44 umělců vystavuje v 6 bytech v domě na Újezdu 11 na mě až příliš geniální a příliš moderní díla, nejzajímavější mi přišla kachlová kamna, která v bytě zůstala po původních majitelích, a pak černé Alfa Romeo zaparkované před domem.

Pak jsme s Mišou zajeli na kulafák do Grosseta povečeřet se Svoreňovými, Pěta (je v Anglii) ale už píše článek, který najdete na straně 13.

● **5. září** rozesílám připomenutí zítřejší sešlosti, potvrdili Bidlo, Honza Vaněk a Sargo, super.

● **6. září** a časný večírek dorazila už po čtvrté odpolední Sargo, že se jí takto časný večírek líbí, protože bude ještě bdělá, o hodinu později Bidlo, kvůli kterému jsme začali dříve, aby si také něco užil, než mu skončí vycházky, pak konečně Honza Vaněk, jr., a nakonec, ale to až před sedmou, Filip a Hanka, na Filipa sice v Crewi naložili nějaké nevidané množství komiksu, ale rozumně si dovedl, že nejen prací živ je člověk. Do té doby jsme si užívali slunné odpoledne, Miša Sargo líčila, jaké chystá v domě změny a pokusila se ji vnutit nějaké ptákoviny, já se pochlubil dýňovými pokroky.

Na stůl jsem nalíčil *Ďábelský rok*, který Honza stihl během večírku přečíst. Knize by prospěla redakce a ostatně ani původní překlad z ruštiny nic moc (Pieta sochaře Michela Angela :-).

Jako poslední dorazil Jára, ten projevil velkou večírkovou solidaritu, když to zvládl na kole, autem přijela Sargo, škoda že to nedal Pavel Dobrovský, vůbec nedošlo na šipky. :-)

● **7. září** jdeme na prohlídku koláží v zahradě Rothmayerovy vily u Vojenské nemocnice. Šlo o součást putovní světové akce. Po městech jako Sevilla, Moskva či Cartagena se k ní připojilo Muzeum města Prahy výstavou Koláží v zahradě, tentokrát na téma lidové výšivky.

Pak jsme nakoukli do Komunitního centra pro válečné veterány na výstavu obrazů Pavla Vavryse z cyklu Česká paměť. Ukázka na této straně, obraz In memorial, zachycuje naše padlé na zahraničních misích.

Odpoledne u Míšiny kamarádky obdivujeme obří japonské kapry (možná až 60 cm) krmené oranžovými invazními slimáky a konzultujeme fotovoltaiku na střeše (ta jim slouží hlavně ke vzduchování kapřího jezírka).

● **8. září** Pavel Poláček s Mírou Janáčem aktualizovali stránky blížícího se Bilconu, Pavel mi pak volal ohledně účasti Jardy Veise, Ondřeje Neffa a Pagiho, a pak mě úkoloval i Aleš Koval, aby práce nestála, co bude dovolenkovat v Turecku.

A v podvečer se u nás zastavil Dalibor Čáp, aby nám poradil s výměnou oken. (Kde jsou ty časy, kdy se dala okna vyměnit za něco zajímavého 😊)

● **9. září** dopoledne jedeme málem až do Chuchle konzultovat výměnu oken, na zpáteční cestě jsme se zastavili u kostela, kde bylo poslední rozloučení s Egonem, a zašli na oběd do restaurace, kde Honza Vaněk, jr. původně plánoval kar. Dal jsem si tam pelmeně, upřednostnil bych více smetany a méně octa a pepře, ale to bych zase tolik neporozuměl ruské duši. V podvečer jsem si dal Na Břežance schůzku s překladatelkou z italštiny Klárou, třeba vydáme knihu pro děti 😊

Pak jsem se přesunul k SF stolu, kde Franta Novotný z titulu odborného redaktora podepisoval Pavlu Březinovi knihu Ale-

xe Kershawa *První vlna* o dni D při invazi v Normandii. Kniha mi byla povědomá, doma jsem zjistil, že ji mám pro nějakou vhodnou příležitost připravenou jako dárek pro Frantu, studium tíráže je zdá se čím dál důležitější. Jarda Houdek se rozhovořil o režiséru Andersi T. Jensenovi, hlavně o jeho filmech *Rytíři spravedlnosti* a *Adamova jablka*. Podivná shoda okolností, takřka synchronicita, před dovolenou jsem po přečtení nějaké poznámky od Verbala na ČSFD tyhle filmy také zhlédl.

● **10. září** po dalších oknech jdeme do Botanické zahrady, přijeli jsme odkudsi od Kobylis a pak ji prošli celou, abychom se dostali do Fata morgany, je to úžasné dílo a žijí tam pozoruhodní motýli. Ovšem proč musí být Fata morgana od Botanické zahrady tak daleko, ví jen náš magistrát.

● **11. září** máme tu dvacáté výročí události, která naznačila, že dějiny neskončily a zbytek našich životů nebude naplněn jen nudou. Naopak si ještě užijeme spoustu dobrodružství s německou Evropou, která považuje americkou záruku bezpečnosti za samozřejmost, vždyť oni to přece myslí dobře, tak je povinností ostatních je chránit a brzy i zajišťovat jim energii, aby oni mohli zachraňovat svět a jít mu příkladem.

● **13. září** jsem ještě tak zničený z Botanické zahrady, že odvolávám pondělí, on stejné Filip a děvčata nemohou a účast ostatních byla přinejmenším nejistá.

V Bratislavě je dnes papež, já pracuju na říjnovém IK a moc se mi líbí, jak říkal Egon blahé paměti: Když se nepochválíme sami, nikdo jiný to za nás neudělá.

Večer jsem na NerdSpace sledoval besedu Stanislaw Lem: Život a díelo, vedl ji Cyberstorm, se kterým debatovali Juraj Malíček, Tono Stiffel a Zdeno Ash Mikláš. Musím si zase načíst nějakého Lema. <https://www.twitch.tv/videos/1147678051>

● **14. září** čtu v Lidovkách: *V Rusku a na Krymu odhalili památníky Dzeržinského*. V Polsku se prý uvažovalo o tomtěz, že mu postaví sochu jako Polákov, který zabil nejvíce Rusů v dějinách, škoda že se nechali předběhnout :-)

Na Slovensku podle Deníku N vypukla policejní kontrarevoluce, začali zavírat policajty, co začali zavírat policajty.

Večer sleduju na ČT3 (seniorkanálu) *Jistě, pane ministře*. ČT to poprvé uvedla v roce 2000. Kolik asi nových funkcí za tu dobu na Ministerstvu pro administrativní záležitosti vzniklo. Úřad pro rasovou a genderovou rovnost, pro rovnost příležitostí, ale jistě také pro rasovou a genderovou diverzitu atd.

● **15. září** se nám ozval architekt spolupracující s panem Červenkou, mýtickým řemeslníkem naší sociální bubliny, jmenuje se Jeroným Pražský... a zjistil jsem, že vyšly páté Zapomenuté příběhy...

● **16. září** rozesílám pozvánky na Korejský Národní den a pak vyrazím na Břežanku. Objevil se tam Robert Rameš, jako člen pirátstva se od Franty dověděl, že piráti nepatří do parlamentu, ale na konec ráhna (s provazem na krku).

● **17. září** uspořádal Leonid Křížek pro pátečníky v salonku vinnárny Orlík autogramiádu a besedu s Petrem Čornejem, autorem monografie *Jan Žižka* (viz minulý IK). Franta Novotný a Mirek Houška měli připravené otázky, které pana profesora inspirovaly k velmi zajímavým exkurzům nejen do doby Žižkovy, ale po celých českých dějinách.

Zdeněk Rampas

Michael Swanwick: Dcera železného draka

Texty na knižních přebalech (nebo zadních stranách brožovaných vydání) představují podivný literární žánr, který by stál za soustavnější průzkum. Můj dojem je, že vydavatelé kolísají mezi dvěma základními strategiemi, jak čtenáře od zakoupení knihy odradit. Buď se mu snaží odvyprávět co největší díl děje předem, aby si knihu vůbec nemusel kupovat; případně aby z ní měl alespoň co nejmenší potěšení, když už si ji přeci jen koupí. A nebo knihu vychvaluji způsobem, který jí má v co největší možné míře znevěrohodnit, vydávat za banální text obalený absurdně přehnanou reklamou. V případě *Dcery železného draka* zvolilo Argo druhou z možností. U fantasy to znamená buď „druhý Tolkien“ nebo „nic, co byste kdy četli“ – a zde prý máme v rukách něco dosud nevidaného. Uznávám, že těžko se lze snažit o něco smyšlnějšího, než je polemika s knižním přebalem. Nicméně i překladatel knihy Robert Tschorn tvrdí (v *Interkomu* 7-8/2021, takže dosti nekomerčně), že kniha „redefinovala, co je ve fantastice možné“. A já pro jednu musím souhlasit, že stojí za zamýšlení, k čemu vlastně v této knize došlo.

Román není formálně členěn na větší celky než jednotlivé kapitoly, ale zřetelně se rozpadá na čtyři zhruba stejně velké části s výraznými předěly, kde povaha vyprávění prochází podstatnou transformací. Aby bylo knize vůbec možné porozumět, pokusím se nejdříve jednotlivé oddíly charakterizovat podle toho, k jaké proměně na jejich začátku dochází. Prozradím jen velmi málo ze zápletky, ale protože objevování struktury knihy může být také zajímavý zážitek, neměl by následující text patrně číst nikdo, kdo si poznávání neznámého, které prožíváme při prvním čtení každé knihy, chce užít v neztenčené podobě.

Zlom fyzický. Nastává na počátku knihy, kdy se ocitáme v úplně jiném světě, a představuje důvod, proč většina z nás knihu začne číst. Dívka Jane byla jako malé dítě ukradena elfy a unesena do jejich světa. Ten se příliš nepodobá našim očekáváním. Jednak byl nejasným způsobem industrializován, a to natolik zvláštním způsobem, že se v něm současně vyskytuje používání parních strojů a televize. Neméně podivná je jeho společenská struktura, v které jsou skloubeny velmi archaické feudální vztahy se zcela moderním formami dekadence. Hlavní hrdinka pracuje v ponuré továrně, která je jak vystřížená z Dickens, jen se v ní vyrábí obří mechanicko-magická draková. Je jediným člověkem, cizincem mezi rozličnými více či méně „kouzelnými“ bytostmi. A brzy začne s pomocí jednoho z draků spřádat plány na útěk.

Zlom sociální. Myslím, že neprozradím nic podstatného, když řeknu, že útěk se podaří. Nečekané však je, že autor sli-

ně se rozvíjející dobrodružství najednou opustí. Nechá hlavní hrdinku poznávat Faerii jakoby znovu, z úplně jiného úhlu pohledu. V přestrojení začne chodit do školy, přátelí se a poflakuje se se spolužáky. Místo řady vztahů se spolupracovníky, které byly sice vynucené jejím fyzickým zjetím, ale které při útěku zlomově přerušila, zkouší nyní navázat vztahy na základě vlastní volby a svobodných pohnutek. Tato část už není tak programově anti-romantická jako úvod knihy, ale jen obtížně se dostáváme pod povrch popisovaných událostí, k pohnutkám a motivacím jednotlivých postav. Je proto do jisté míry matoucí, když končí náhle vystupňovanou tragédií, vlastně ne nepodobnou chaosu při útěku z továrny na železné draky. Snaha sžít se s cizí společností končí vlastně větším fiaskem, než jaké bychom očekávali, když jsme předtím pozorovali schopnosti Jane navazovat vztahy.

Zlom psychologický. Potřetí se s Jane setkáváme sice za nedlouhou dobu, ale opět ve zcela odlišném kontextu a znovu s poznávacím stejného světa jakoby z nevědomí. Studuje na univerzitě v prostředí velkoměstského úpadku. Snaží se rozvíjet intelektuálně a proniknout do alchymie. Poměrně velká pozornost je věnována rozvoji jejího sexuálního sebevnímání – tyto pasáže mi někdy přišly překvapivě neumělé, vlastně až komické, i když tak, obávám se, nebyly zamýšleny – a následně i používání sexu jako

technického prostředku, v magické i sociální rovině. Tato instrumentálnost však dosahuje hlouběji, rozhodnutí hlavní hrdinky jsou čím dál více vedena utilitárností, což snižuje sympatie, které jsme k ní předtím přirozeně chovali. I nad otázkou, zda u ní tentokrát povede větší úspěch k lepšímu osudu, se vznášejí pochybnosti. Vyústění třetí části knihy už nelze popsat jinak než jako psychedelické. Dlouhé psychedelické pasáže (tato část knihy je mírně delší než ostatní) mají ve fantastice dlouhou tradici – zdá se, že autoři se rádi oddávají zevrubným popisům vykloubení z normality, protože jim umožňuje lacině si dopřát velké emoce, i když mně jen zřídka přijde, že by příběh podobný rozsah ospravedlnil. Každopádně už zavedený tragický konec, který předchází novému zlomu, se zde z bezprostředního okolí hlavní hrdinky rozšiřuje do širokého prostoru celého města. A vlastně i na čtenáře, který už se těžko dokáže vyhnout následné morální kocovině.

Zlom metafyzický. Důsledkem je prudké zvětšení odstupu mezi námi a hrdinkou. Jestliže jsme se v předchozím oddíle konečně trochu přiblížili k poznání jejího vnitřního života, jakkoliv podivný někdy byl, najednou se o jejich motivacích dozvídáme

jen z různých tvrzení o nich. Jane samotné se podaří vyvíhnut mezi společenskou smetánku, naváže znovu kontakt s drakem, s kterým na začátku příběhu uprchla, a dozví se něco málo o skutečném fungování Faerie i účelu železných draků. Tento úspěch je podmíněn definitivní ztrátou morálních zásad: aby se dokázala pomstít nepřátelskému světu, v kterém žije, je ochotná dokonale přijmout jeho nejhorší aspekty. To, co jí se jeví jako definitivní nalezení účelu života, to pro nás vypadá jako beznaděj. Finální kataklyzma je tentokrát poprvé vedeno vědomým záměrem hlavní hrdinky, díky fantastické povaze světa dosahuje – nebo se alespoň pokusí dosáhnout – až transcendentního rozměru a nastává také mnohem dříve, než v předchozích oddílech knihy. Následuje totiž ještě jakýsi dovětěk, krátká pátá část, která nám nastiňuje možnou budoucnost hlavní hrdinky, jak by mohla probíhat, kdyby okolnosti jejího života bývaly byly odlišné.

Zdá-li se vám podle předcházejícího popisu, že je kniha docela zmatenou sbírkou různorodých motivů, je to skutečně tak, autorka metoda je silně eklektická. Existují v knize přesto nějaké spojovací prvky? Ano, a kupodivu jich není úplně málo.

Překvapivě konzistentně působí sám svět, v kterém je Jane nucena žít, uvážíme-li, jak odlišně založené prvky autor spojuje. Nejde jen o základní sloučení skladebné techniky a celostní magie, které působí poněkud horečnatě a iracionálně, takže se nezbaví pachuti nevěrohodnosti, asi jako když pokročilou technikou disponují Klingoni. Potkáme i kontroverznější prvky, které si spojujeme s vyhrocenou modernitou: obsesivní nakupování, masová popkultura, společenské užívání drog, manažerský kapitalismus a podobně. A i když má jednotlivé prvky světa promyšlené dobře, jejich vzájemným souladem se Michael Swanwick zvláště netrápí, předkládá nám je prostě k vidění, někdy až brutálně přímočaře. Velmi matné povědomí máme i o historii Faerie. Přesto však nejde jen o povrchní a náslinné skloubení prvků, je to skutečná syntéza, která příběhu poskytuje pevné dramatické zázemí. Je to svět programově nehezky – temný, krutý a snad i šilený –, ale má svoje kouzlo. Přitom je skoro neuvěřitelné, že si tento svět dokáže svoji působivost napříč knihou udržet, protože autor jeho konzistenci na různých úrovních vědomě řadou způsobů narušuje.

Na první pohled to není úplně patrné, protože přítomné „fantasy“ prvky (třeba motiv tajných skutečných jmen) jsou poměrně tradiční a jejich použití je relativně konformní. Dokonce i prvky převzaté z našeho světa (jako pálení proutěné královny) organicky zapadají. Při pozornějším pohledu se však ukazuje, že autor používá realie svévolně: spíše podle aktuální potřeby příběhu, než aby respektoval jejich vnitřní logiku (dobře je to vidět třeba na chaotickém významu příkládaném panenství a panictví). Nejhorší je situace u postav a motivů, které mají nějaký metafyzický přesah, ty představují zcela nahodilé výjevy. A i kdybychom připustili, že o nich víme příliš málo, než abychom mohli chápat celek, do kterého mají zapadat, nejsem si jistý, zda pro autora nepředstavují stejně nahodilý obraz jako pro nás. Nelze pominout, že je používá často násilně, aby v příběhu propojil místa, která by jinak dát do vztahu nešla. Několikrát mě až napadlo, že pros-

tě nemá pro metafyziku pochopení, takže ji odbude, i když ji pro svůj román nutně potřebuje.

V některých případech (utkvěla mi interpretace glosolálie, „mluvení jazyky“, jako defektní forma napojení magických bytostí na všelijaké slogany našeho světa) bych už řekl, že autor podlehl pokušení se předvádět, a zavádí motivy, které působí zbytečně rozkladně. V méně vyhrocené podobě jde však ojev systematický. Nemůže být náhoda, jak často se různé součásti příběhu dostávají do kontextu, který má zavedené archetypy usvědčit z nefunkčnosti. Kniha jako by paradoxně chtěla ukázat nemožnost fantasy v moderním světě (a dojde i na několik debat o ateismu, které jsou docela pozoruhodné, protože jsou vedeny v kontextu pohanství, které příležitostně vyžaduje lidské oběti). Je vidět, že výše zmiňované označení za „antifantasy“ není nějaký nahodilý důsledek toho, že by se autor snažil napsat příběh příliš intenzivní, který by žánrovou jednotu rozvrátil, nebo že by se pokoušel o sloučení s žánry jako kyberpunk nebo steampunk, které by byly s fantasy nesoudržné. Soudím, že zcela vědomě píše dílo postmoderní (kniha poprvé vyšla v roce 1993), i když to znamená, že čtenáře – zvláště titulním obrazem železného draka – láká na prožitek, který mu cíleně upře.

Vztah mezi industriální Faerií a naším světem je jen lehce načrtnutý, přesto na druhou stranu umožňuje řadu inspirativních úvah o tom, jaký dopad má, že se navzájem stýkají, a jak se přesně vlastně navzájem ovlivňují nebo který svět je konceptuálně primární a co je v nich vlastně obrazem čeho. Výsledek je nejasný, matoucí, často až rozporný. Nicméně jeho jednotlivé prvky jsou podané věrohodně, takže působí uvěřitelně, a celkově je jich tolik, že vytvářejí natolik členitý svět, že je obtížné ho nějak jednoznačně interpretovat. Autorovi nakonec pomáhá to, že nám Faerii jen ukazuje, vůbec se nám nesnaží vysvětlit, jaká je, takže ho nemůžeme přímo obvinít z nevěrohodnosti. I proto zůstává jeho svět přesvědčivý. Nachází se podle všeho ve stavu, který nemá dynamiku: tato Faerie není vysvětlitelná, bez zásadního rozšíření patrně nemá budoucnost a je udržitelná nejspíš jenom jako zakonzervovaný okamžik. Knize to ale nejenom dostačuje k tomu, aby neztratila půdu pod nohama, dokáže nás díky tomu zhypnotizovat a vtáhnout dovnitř do zvláště pitvorné vidiny.

Kromě prostředí by měla být hlavním jednotlivým prvkem Jane. Formálně tomu tak je, Jane je přítomna vlastně neustále, vše vidíme ne sice přímo jejíma očima, ale rozhodně spolu s ní. Ale zatímco prostředí jen mění povahu, zlomy v charakteru hlavní hrdinky jsou mnohem patrnější. Přijde mi, že tím, co zůstává, je „vůle“. Jane neodpovídá představě žánrové postavy. Nejenže není nijak „vyvolená“, ale dokonce i jako běžný člověk není ničím výjimečná, spíše zaostává za našimi očekáváním. Je to však „silná“ hrdinka postavená do enormně zatěžujících situací, takže její identitu do velké míry určuje otázka, co je ještě ochotná obětovat, aby obstála, a co už ne. Vcítit se do ní je však obtížné nejen proto, že autor nám její vnitřní život ukazuje jen v náznacích, ale ještě více proto, že emoce, které prožívá, jsou velmi primitivní, téměř nestructurované, což je v příběhu, který je sám komplexní, matoucí.

Postupně se ukazuje, že nejvýznamnějším jednotlivým prvkem knihy jsou strukturální podobnosti mezi jednotlivými částmi. Nejde jen o to, že se opakují motivy nebo že fragmenty příběhu mají podobný vývoj. Zrcadlí se i jednotlivé postavy, a to zdaleka ne jen symbolicky. Román sám tuto skutečnost reflektuje. Nejen, že hrdinka sama si cyklickou povahu svého života postupně uvědomuje, ale centrální metafyzická metafora, jejíž označení za Spirálový zámek znělo původně jen jako chytlavé jméno, nabývá překvapivě konkrétní a realistické podoby. Představa spirály také do jisté míry vysvětluje, proč se v knize neustále stupňuje tlak na nutnost a násilnost událostí. Je to vysvětlení vnější, nevyplývající z příběhu samotného, ale naznačuje, že zápletka snad nakonec nebude tak bezděčně zlovlná, jak se po většinu doby jeví.

Celá tato složitá – a vlastně i obdivuhodná – struktura, která se na pozadí příběhu postupně vynořuje, nutně směřuje jen do jediného neuralgického bodu. Nebudu prozrazovat, nakolik reálnou nebo iluzorní povahu na sebe metafyzické vyústění hrdičiny vzpoury vezme. Ale vzhledem k tomu, že téměř celý děj knihy je nakonec podřízen závěrečnému kolapsu, je vyznění knihy do značné míry určováno způsobem, jakým budeme interpretovat otevřený konec knihy – závěrečnou kapitolu, která ukazuje možný alternativní život Jane. Můj osobní pohled je spíše skeptický. Zdá se, že Jane je poprvé skutečně úspěšná, ale jako chudý člověk neuvěří, že bohatství nepřináší štěstí, tak ani ztroskotanec neuvěří, že úspěch není zárukou smyslu. Její život byl natolik determinován vnějšími okolnostmi, že dokáže-li se z jejich vlivu nakonec vymanit, bude to až daleko mimo dosah románu, takže nám v této záležitosti kniha žádnou útěchu poskytnout nemůže.

Protože Michael Swanwick popisuje mnohem víc, co se děje, případně co postavy cítí, než aby ukázal, proč se různé osoby (a hlavní hrdinka zvláště) chovají určitým způsobem, šlo by určitě jednotlivé části knihy včetně závěru vykládat i úplně jinak, než jsem se snažil předvést. Zdá se mi však nepochybné, že v knize lze identifikovat zásadní přerovy, které se sice organizují do jisté struktury, ale pro které sám text knihy vlastně nenabízí vysvětlení. Nejde přitom ani tolik o to, že na sebe jednotlivá „prostředí“ příliš nenavazují, nakonec i v našem světě bychom bez potíží našli čtyři odlišné kulturní kontexty, které by vykazovaly jen velmi volnou souvztažnost. Potíž je v bezdůvodnosti, až násilnosti zlomů. Asi jediné vodítko, kterého by se šlo přidržet, se objeví v netypické poznámce na začátku příběhu, kdy malé Jane „došlo, že má-li se kdy dostat na svobodu, musí být tvrdá a nelitostná. Dětské slabosti musí nechat za sebou. Tíse přísahala na vlastní duši, že udělá všechno, co bude třeba, ať to bylo sebeděšivější, sebedoplejší, sebešpatnější.“ (strana 19) Působí to přehnaně. A protože se jí poměrně brzy podaří – přinejmenším ve fyzickém smyslu, o kterém se zde mluví – uprchnout, máme sklon to vytěsnit jako prohlášení, které může být významným krokem na cestě k dospělosti, ale samo o sobě je přehnané, protože podobná předsevzetí mohou vydržet jen těžko. Co kdybychom si však na chvíli představili – nakonec jsme ve Faerii –, že taková „přísaha na vlastní duši“ sváže osud člověka na celý život?

K tomu, abychom si uvědomili, jakou povahu měl život hlavní hrdinky, nám může pomoci krátké zamyšlení nad žánrem knihy. Řekl bych, že většina čtenářů po knize sáhne s jednoduchou asociací: draci a elfové, to je fantasy. Pro fantasy je typické, že vnější zákonitosti fantastického světa pomáhají utvářet vnitřní smysl duchovního života hrdinů. Kniha ovšem spojuje fantasy svět s industriálním světem poplatným naší moderní době, takže se nabízí otázka, zda se étos fantasy pokusí spojit i s principy sci-fi. Pro tu je naopak typické, že hodnotu vnějšímu světu dávají teprve hrdinové svým konáním, které vyplývá z jejich individuálního prožitku smyslu. K žádnému pokusu o syntézu však nedochází: zákonitosti světa přivádějí Jane postupně k naprostému rozkladu smyslu jejího života. Označení *antifantasy*, které zmiňuje ve svém článku Robert Tschora a které pochází od amerického kritika Johna Clutea, proto vůbec není od věci. Nabízím však jednodušší vysvětlení, byť asi většině lidí při čtení knihy nepřijde na mysl. Zdá se mi, že vlastně jde o horor. Ten je způsobem, jakým hrdiny svírá do nesmyslných nutností, vlastně protikladem sci-fi a parodií fantasy. Také rozhodnutí, zda dopadne dobře nebo špatně, je obvykle zcela arbitrární (a *Dcera železného draka* nabízí oba výklady).

Jde tedy o klasický horor v neobvyklých kulisách, nebo existují nějaké významné vnitřní důvody, proč by měl být život hlavní hrdinky tak koncentrovaně tragický? Nejdříve asi člověka napadne, že potíž bude s morální částí jejího předsevzetí, s onou děsivostí, podlostí a špatností. Myšlenka to není nepřipadná, za kamarádku by ji chtěl asi málokdo z nás; a se všemi jejími přáteli to také dříve či později a tak či onak dopadne špatně. Stačí to ale na vysvětlení neúprosnosti příběhu? Nakonec nepřísahala, že se bude chovat bezcharakterně, jen že se podlosti v případě nutnosti nebude vyhýbat. V kontextu reálií 19. století si příběh lze představit i jako členitou studii morálního pádu, kde stačí jen malá trhlinka nezacelená pokáním, abychom byli na konci svědky děsivého zhroucení celé osobnosti. Hrdinka se od sériové podvodnice přes sériovou zlodějkou stane sériovou vražedkyní, takže zvláštní temná působivost knihy podobnému výkladu rozhodně nebrání. Přesto se mi však nezdá, že by autor příběh vyprávěl z podobné perspektivy. Na to je pojetí příliš moderně, pro moderní cit je určitá míra morálního zla vcelku přípustná i dlouhodobě a na jeho neomezované stupňování jsme si už dávno zvykli. Ostatně, čím horších skutků se Jane dopouští, tím menší je jim vlastně v knize věnována pozornost, jejich závažnost a dosah si musíme sami aktivně uvědomovat.

Mám za to, že potíž se proto skrývá spíše v cíli přísahy, v touze „dostat se na svobodu“. Co to vlastně znamená? V jednotlivých etapách svého života dává Jane tomuto ideálu dost odlišné obsahy: fyzicky se osvobodit, žít bez stínů minulosti, být úspěšná, všem se pomstít, vrátit se do našeho světa. Stojí za povšimnutí, že všechny tyto obsahy jsou jaksi určované zvnějšíku. Hlavní hrdinka s okolnostmi někdy bojuje, příležitostně je využívá, občas je ignoruje a překvapivě často jim pasivně podléhá, ale vždycky je na nich nějakým způsobem zásadně závislá. Představuje si svobodu jako svobodu „k něčemu dob-

rému“, nikdy ji nevnímá v základnějším smyslu „svobody od zlého“. Ve své přísaze upřednostnila věcný výsledek před morálními zábranami. A protože pro ni svoboda nikdy není vnitřní stav, ale jen vnější možnost, je její osud – nebo přesněji vyznění jejího osudu – určovaný víc okolním světem než jí samotnou. Navzdory všem členitým a pitoreskním reáliím, které v nás mají vzbuzovat dojem, že čteme žánrovou beletrii, píše autor nakonec dost krutou psychologickou studii.

Není snad ani potřeba přečíst všech 350 stran, aby člověka napadlo: Proč je hlavní hrdinka tak hloupá? Proč se tak sverpě odmítá poučit z toho, co se okolo ní děje? A opět nabízejí jednotlivé části knihy odlišná a protichůdná vysvětlení. Nejprve *vliv okolností*, špinavé a kruté prostředí dickensovského kapitalismu, které je ovšem brané důsledněji, takže v něm chybí Dickensovy poněkud nahodilě šťastné konce. Potom *kulturní rozdíly*, kdy se nedokážeme vypořádat s hodnotami a zvyklostmi, které nám přijdou nejen cizí, ale i nepřírozené. Největší zvrat přichází asi ve chvíli *psychologické emancipace*, protože hrdinka se snaží chápat sebe samu mnohem autonomněji, než naše společenské založení zřejmě umožňuje. A konečně poznání *metafyzická nutnost*, kdy nahlédneme, že sama povaha skutečnosti nám brání cokoli změnit.

Jako by situace už tak nebyla dost složitá, uvedl autor do knihy ještě několik dalších činitelů, které působí napříč všemi částmi. Jane se jako člověk ve Faerii vyskytuje v prostředí, kde nejenže jí chybí jakékoliv lidské vzory, o které by se mohla opřít, kde ale vlastně ani žádné lidské struktury, ke kterým snad sama dojde, nemohou fungovat. Zdá se také – kniha to tvrdí, i když ukazuje jen omezeně –, že železný drak po celou dobu s Jane manipuluje. Působí jako záškodník, který se snaží její život zruinovat, aby byla nakonec ochotná zúčastnit se jeho plánů na pomstu – dal by se dokonce označit za démona, ať už v doslovném nebo metaforickém významu. A konečně je také přítomen motiv Bohyně, kterou ve Faerii uctívají, ale která na lidský svět shlíží ne-li přímo s krutostí, pak alespoň se lhostejností. Autor si tedy vskutku dal záležet, aby zlo bylo mnohovrstevnaté a všudypřítomné.

Knize slouží ke cti, že všechny tyto různorodé vlivy nelze jednoduše spojit do vysvětlení, proč je Jane taková, jaká je – i když je pochopitelně otázkou, co si vlastně máme odnést z pobytu ve světě, kde je špatně úplně všechno. Lze však pojmenovat, co nepříznivé okolnosti ve svém úhrnu způsobily: nedokázala se stát dospělou.

Myslím, že tím lze vysvětlit, proč vlastně byly emoce hlavní hrdinky z našeho pohledu tak primitivní. Nebylo to jen archaickým a krutým prostředím, bylo to její vnitřní nezralost, kterou nám po většinu doby zakrývaly její zdánlivě dospělé činy. Hlavně nám toto poznání umožňuje ještě jednou se zastavit u otázky, zda otevřený konec znamená pro hrdinku naději na změnu k lepšímu, nebo jen další téměř nevyhnutelný neúspěch. Ptáme-li se po příčinách „spásy“, hodně samozřejmě záleží, co čtenář sám považuje za dostatečné podmínky pro vnímání života jako smysluplného. Kdybychom přijali například východní představu převtělování, potom je přirozené konec vysvětlovat vstřícně, protože hrdinka se nakonec dokázala očis-

tit od nánosů zla, který si nastřádala v předchozím životě. Půjdeme-li se západních představ, pak dobrý charakter určují pozitivně definované ctnosti, což jsou návyky, které Jane svojí závěrečnou transformací rozhodně nezískala. Kniha samotná nechává otázku, nakolik máme její závěrečné obrazy vnímat doslovně, nebo metaforicky – pochopitelně – otevřenou.

Tyto etické, psychologické a metafyzické otázky nakonec do velké míry zastíňují příběh samotný. Fantastické reálie, i když jsou často mimořádně zdařilé, jsou používány jen jako rekvizity. Děj zůstává fragmentární a do jisté míry nekonzistentní. Nemůžu se zbavit dojmu, že bych v podobně zajímavém světě chtěl zažít nějaký lepší příběh, než jakého jsem byl svědkem – ze všeho nashromážděného materiálu, který bezmála křičí, aby z něj vznikl soudržný svět nesený přesvědčivým příběhem, totiž zůstává spíše jen pozadí pro radikální zkoumání, jak dalece lze narušit lidskou personalitu, než se zhroutí. Kdyby na to přišlo, šlo by svébytnost fantastických motivů pominout a knihu nakonec bez větších obtíží vykládat i čistě alegoricky. Vrátil-li se tedy ke slibům z knižních obálek, mám za to, že *Dcera železného draka* vlastně nepředstavuje žádný zvláštní přínos pro rozvoj metod používaných fantastickou literaturou, jaké známe v oblasti reflexe lidské psychiky například z Lemovy *Solaris* nebo některých děl Roberta Silverberga. Je ovšem velmi neobvyklé, aby souhrn silných existenciálních událostí používal v podobně hojně míře fantastických rekvizit.

Kdybychom chtěli knihu přesto v rámci fantastického žánru někam zařadit, protože je zřejmé, že jako fantastika bude vnímána i čtena, navrhuju bych chápat ji jako předchůdce podžánru *new weird*. Vnější prostředí, které jeho autoři nutkavě popisují, výstřední emoce, které jeho hrdinové prožívají, i pochmurné vzájemné zrcadlení obou těchto složek je, myslím, silný a specifický spojovací prvek. Nemluvě o zálibě v grotesknosti a ponurosti a snad až přehnané ochotě porůznu narušovat klasickou výstavbu románu. Je možné, že autoři *new weird* na *Dceru železného draka* výslovně nenavazují. Ale dohaduji se, že dekonstrukce tradičních fantastických rekvizit i zavedené lidské psychologie, kterou se Michael Swanwick z nějakého důvodu rozhodl provést, nejenom spoluvytvořila prostor pro novou vlnu experimentů s utvářením fantastických světů, ale nejspíš také pomáhala připravit naše vnímání na přijetí pronikavého (a často ne právě příjemného) zážitku z *new weird* románů. Michael Swanwick v tomto smyslu pomohl vytvořit nový typ fantastické prózy, i když jeho vlastní kniha následkem svojí nekompromisnosti vlastně představuje slepou uličku vývoje. To se ale průkopnickým dílům nezřídká stává – a právě pro jejich přetrvávající odlišnost má smysl je číst i nyní. V tom dávám Robertu Tschornovi rozhodně za pravdu.

Jiří Grunt

Odposlechnuto – koloběh dějin

Těžké časy dělají silné muže,
silní muži dělají dobré časy,
dobré časy dělají slabé muže,
slabí muži dělají těžké časy.

Michael Swanwick: Dcera železného draka Sex, cola a revoluce mezi elfy a trpaslíky

Ve své čím dál agilnější edici Fantastika tentokrát nakladatelství Argo čtenářům představuje amerického spisovatele **Michaela Swanwicka** (nar. 1950). Přesněji řečeno představuje jej jako romanopisce, protože povídek už mu v českých časopisech (zejména v *Ikarii* a v nástupnickém *XB-1*) vyšlo docela dost, ostatně právě za povídky získal žánrová ocenění, například hned pět cen Hugo. A román *Dcera železného draka* stojí za to číst, i když originál vyšel už v roce 1993. Jde o fantasy netypickou a podvratnou nejen ve své době: i dnes čtenáře provokuje propojením prvků sci-fi, fantasy a reality (nejen) konce dvacátého století. Dnes už je mísení prvků každodenní reality s fantaskními světy v žánru fantasy celkem běžné (jistěže díky sérii o Harrym Potterovi), i tak ale Swanwickův román překvapuje tím, jak do světa trpaslíků, elfů a magie přenáší trable života na vysokoškolských kolejích, zamilovanost i sex pro zábavu, a dokonce pouliční nepokoje, směřující k pokusu o revoluci. Je to riskantní propojení, protože hrozí, že magické prvky budou v převážně materiálním světě využívány nedůsledně a nahodile (a trochu tomu tak i je), nicméně Swanwickovi se daří vše nějak udržet pohromadě, a i když závěr působí poněkud zmateně, dokáže autor udržet pozornost čtenářů až do překvapivé poslední kapitoly.

Zejména proto, že jeho hlavní hrdinka Jane je do poslední chvíle hrdinkou nejednoznačnou a čtenář váhá, zda či přinejmenším jak dlouho jí má fandit. Zpočátku se příběh vyvíjí podle obvyklé šablony fantasy žánru: s Jane se setkáváme ve fabrice, kde dře v podstatě v roli otrokyně. S pomocí zapomenutého mechanického draka se však své roli vzepře a uprchne. Zároveň se však k drakovi, který je zčásti stroj a zčásti magická inteligentní bytost s vlastním úsudkem a plány, velmi těsně připoutá a sama nikdy neví, kdy jedná i k temnějším úkonům včetně vraždění milenců. Než k tomu dojde, projde Jane středoškolskou i vysokoškolskou etapou se všemi náležitostmi, které taková období v životě mladých lidí mívají.

Svět Faerie, ve kterém se Jane pohybuje, je přísně hierarchický, spoutaný rasovými, třídními i rituálními pravidly. Zároveň představuje jakýsi paralelní svět k tomu současnému (tedy devadesátým létům v USA), kdy středoškolská mládež bloumá obřimi komplexy nákupních center, popíjí colu, poslouchá pop music, řeší svůj společenský status a občas se snaží nějak si přivydělat. Dnes bychom Swanwickův román při vypuštění některých explicitnějších sexuálních scén mohli zařadit do populární škatulky žánru young adult, jen by ho asi většína čtenářů a čtenářek tohoto typu literatury zklamaně nebo našťvaně odložila, protože by přes všechny náznaky postrádala tradiční schémata, tedy rebelii a romantiku. Obojí sice v *Dceři železného draka* najdeme, ale ani jedno, ani druhé netvoří ústřední zápletku (třebaže to tak dlouho vypadá).

Naivnější čtenáře znejistí také ostré přechody mezi některými kapitolami. Aniž by to Swanwick nějak naznačil třeba roz-

dělením do knižních částí, zachycuje Jane ve čtyřech různých životních obdobích; hrdinka sice stárne a s nasbíranými zkušenostmi získává více síly, rozhodnosti a iniciativy, ale děj je ve všech čtyřech etapách vlastně cyklický: Jane úspěšně (a často za pomoci ne zcela čistých prostředků a fint) uniká z prostředí, v němž se nacházela, a nechává za sebou své přátele, spolužáky a milence zklamané, zrazené či rovnou mrtvé. Nezna-mená to, že je viníkem, spíše se události, i proto, že různé postavy mají svá tajemství a své plány, semelou nešťastnou náhodou (anebo vlivem drakova působení), přičemž Jane z toho vychází nejlépe, přinejmenším proto, že míří za lepším. Swanwick přitom není nikdy doslovný a moc nevysvětluje, takže až do konce netušíme, zda Janeini zprvu kamarádi a v pozdějších kapitolách milenci byli převtělením jedné a téže entity, anebo ne a co v tom bylo za záměr (případně či byl).

Otázek se tedy nad touto téměř třicet let starou knihou vnořuje víc než uspokojivých odpovědí. Ale přesto či právě proto je *Dcera železného draka* tak suggestivní. Swanwick, který jinak píše častěji sci-fi než fantasy, se do světa Faerie vrátil ještě dvakrát, vždy se značným odstupem: v roce 2008 vyšel román *Draci Babelu* (*The Dragons of Babel*) a v roce 2019 *Matka železného draka* (*The Iron Dragon's Mother*). Jane v nich sice nevystupuje, ale nepochybně jde o knihy, jejichž český překlad bude nadšený čtenář *Dcery železného draka* dychtivě vyhlížet. I proto, že bude doufat – patrně marně, ale to nevadí – že se díky nim třeba lépe zorientuje ve Swanwickově neobvyklém románovém světě. **Pavel Mandys / iliteratura**
Michael Swanwick: Dcera železného draka. Přel. Robert Tschorn, Argo, Praha, 2021, 372 s.

Odposlechnuto v IT

Kryptoměny jsou všechno, co nevíte o penězích, kombinované se vším, co nevíte o matematice a počítačích. **#DOGE**

Jasně, při práci s počítačem jsem v suchu a teple a ani nezvedám těžké předměty, ale už někomu lopata provedla nepatrnou operaci, byla ukončena a kopal to celé znovu?

Slovo „Ubuntu“ pochází z Afriky a v jazyce původních domorodců znamená: „Neumím nakonfigurovat Debian.“

Introverti jsou jako pomalé weby. Můžou to být fakt super lidi, ale nikomu se nechce čekat, než se vám úplně otevrou.

Extroverti jsou naopak jako pop-up reklama.

(Rok 2040)

„Chtěl bych jít studovat práva.“

„No to teda ani náhodou! Převzmeš youtubovej kanál pro otci a basta!“

Mějte úctu ke svým rodičům. Dokončili školy bez Googlu a Wikipedie.

Michael Mammay: Mise na planetě

Občas může být překvapivě zajímavé, když mají zamýšlené změny i nezamýšlené důsledky. Delší dobu už vnímám, že čtení románů pro mne má – kromě samotného potěšení ze čtení – i dodatečný přínos v tom obtížném úkolu snažit se poznat jiné, odlišné lidi a porozumět jim. Ale nečekal jsem, že by mě to přivedlo i k zájmu o jiné, pro mne cizí literární žánry. Nedošlo to tak daleko, že bych se snad zajímal o sportovní příběhy nebo pirátské historky, ale jako člověk s velmi odtaztívaným vztahem k násilí jsem s jistým překvapením zjistil, že dokážu ocenit žánr *military sci-fi*. Knihu *Mise na planetě* jsem zvolil do značné míry náhodně, ale líbilo se mi, že dokáže vystihnout *vojenskost* způsobem, který zhruba odpovídá tomu, co bych čekal, ale přitom není banální.

Plukovník Carl Butler je krátce před odchodem do důchodu poslán na vzdálenou mimozemskou planetu, kde se v místním válečném konfliktu za podezřelých okolností ztratil po zranění v boji syn významného politika. Poněkud nejasné instrukce, které ke svému úkolu obdrží, dávají tušit, že všechno bude mnohem komplikovanější, než se zdá. A skutečně, kniha je stejně tak řádná detektivka jako příběh, kde v bojích teče krev. Vojenská mentalita na nás dýchne od první stránky: vojáci si potpří na říznou mluvu, jednoduché emoce, přímočaré myšlenky, uleželá traumata a krátké kapitoly.

Za jednoduchým prvním dojmem se nicméně skrývá celkem uvěřitelný svět. Třeba stav, kdy po většinu doby pro hlavního hrdinu nepředstavují největší obtíže nepřátelé, nýbrž byrokratická struktura vlastní armády, působí velmi přesvědčivě. Také nevtrávná pečlivost, s kterou autor vykresluje rozdílné motivace jednotlivých postav, mě zaujala. Ne proto, že by šlo o psychologie nějak neobvyklé nebo plastické, ale na jejich pozadí lze identifikovat rozdílné představy o pojetí osobní vojenské služby i fungování armády jako takové. Nemyslím si, že by šlo přímo o reflexi současného stavu našich armád nebo ideálů, o které usilují. Ale s určitou dávkou zjednodušení (a nejspíš i romantizace) vytváří autor typy, které v jeho příběhu přesvědčivě nejen samy fungují, ale i navzájem dobře interagují. Nepřijde mi úplně samozřejmé, že se z profesionálního vojáka stane schopný stylist, který dokáže svoje zkušenosti zúročit jak s realistickým základem tak s literární nadsázkou, ale v případě Michaela Mammayho došlo k této proměně úspěšně.

Zdařilá mi přišla i detektivní složka. Vyšetřování je vedeno tak, že řadu věcí tušíme nebo přímo odhadneme, ale kupodivu to při čtení zvlášť neruší, protože kniha si nehraje na žádná velká a dramatická odhalení. Autor vyšetřování zbytečně neprotahuje a detaily jsou navíc dost neprůhledné na to, aby nás bavilo ve čtení pokračovat. Zápletka je pochopitelně trochu nadsa-

žená, ale vzhledem k reáliím příběhu nikoliv absurdní a sci-fi prvky jsou její součástí, ne jen kulisou. Při zpětném pohledu si ce některé události a motivace, jak už je dnes u detektivek skoro pravidlem, nevypadají úplně věrohodně, ale zde mi to kupodivu vadilo méně než jinde. Možná jsme už jen zvyklí, že na vojenských operacích vždycky něco tak docela neseďí.

V podobné knize asi není možné úplně se u bojových scén vyhnout určitému exhibicionismu, který fetišisticky popisuje detaily a peripetie válečných činností daleko nad rámec potřebný pro vývoj příběhu. Ocenil jsem však, že se Michael Mammay k něčemu podobnému uchýlil vlastně jen jednou a snažil se, aby vyprávění bylo alespoň trochu napínavé i pro někoho, koho realistické, technické detaily boje zvlášť nezajímají. Na druhou stranu oceňuji, že na pozadí příběhu otevřel i otázku, nakolik musí být úspěšný vojenský zásah i úspěšným vyřešením situace. Jeho hrdina je voják duší i tělem, přesto však obtížná dilemata, které použití síly nezřídka přináší, přehnaně nezjednodušuje.

Nedokážu posoudit, nakolik by *Mise na planetě* uspěla v rámci specifických měřítek žánru vojenské sci-fi, ale jako odpočinkový příběh na delší odpoledne fungovala bezvadně. Nelze popřít, že kniha je celkově trochu dryáčnická, protože nám předestírá větší emoce, než jaké lze na jejích literárních základech věrohodně vybudovat. Netváří se nicméně, že by byla něčím víc než dobrodružným příběhem – a poctivě napsaných dobrodružných příběhů, které nejsou založeny na mechanicky používaných klišé, není zase tolik. Zdá se, že hlavní hrdina se vrátil ještě v několika dalších případech, a já doufám, že budu mít brzy možnost si o nich přečíst, protože tahle jednoduchá vojákácká poetika měla ve vědecko-fantastickém provedení rozhodně něco do sebe.

Jiří Grunt

Odposlechnuto o woke

Studie Pew Research z roku 2020 odhaluje, že více než polovině bílých liberálních žen byla někdy diagnostikována duševní porucha. **Elizabeth Condra / www.eviemagazine.com/**
Zajímalo by mě, jak je to u mužů, soudě třeba podle Kamila Fily to asi bude dost podobné. **G.**

Intelligenční kvocient veřejně aktivního progresivisty obvykle kolísá někde mezi vypnutou automatickou pračkou a zapnutým řetízovým kolotočem. **NYX**

Nejzbytečnější forma existence bílkovin ve vesmíru?
Literární kritik – progresivista. **BH**

Historie Ruska v jedné větě: „A pak se věci zhoršily.“ **NYX**

Na obranu Kanyeho Westa

Kanye West si zaslouží, aby byl brán se vši vážností. Chápu, že pro někoho to je kontroverzní výrok. Výčet jeho hříchů je totiž dlouhý: podpořil Donalda Trumpa, přerušil Taylor Swift na předávání cen Akademie, má za sebou nespočet veřejných prohlášení, která učinil v různém stupni pomatenosti. Ale Kanye si zaslouží, aby lidé brali jeho vizi, ambice a vliv vážně, a jeho nové album Donda to jednoznačně dokazuje.

Věnovat pozornost celebritám mi nepřipadá jako moc záslužná činnost. Člověk může určitě věnovat svůj čas mnoha lepším věcem, od ruské literatury po pozorování ptáků. Žijeme však v době celebrit, ať už se nám to líbí, nebo ne – Warholův slavný výrok „V budoucnosti se každý proslaví na 15 minut“ se stal skutečností; přestože se doba trvání této slávy ještě zkrátila... Takže, abychom skutečně porozuměli naší době, musíme porozumět současným celebritám. Nemluví o tom, že bychom měli vědět, kdo se dostal do semifinále soutěže „Když hvězdy tančí“ nebo či příspěvek olajkovalo na Instagramu milion lidí, ale znát a do jisté míry respektovat současné superstar je skutečně užitečné a poučné. Umožní vám to dozvědět se více o lidech na celém světě, protože jakmile víte, koho obdivují a ke komu vzhlížejí, pak o nich víte zase o něco víc. A Kanye West je tím nejlepším odrazovým můstkem. Milují ho miliony lidí. A ještě více lidí ho nenávidí. A dalším milionům je to prostě jedno. Rád bych vás přesvědčil, že zejména třetí skupina se mylí. Kanye stojí za to, abyste se o něj zajímali.

Začneme tím nejzjevnějším – jeho hudbou. Bob Dylan kdysi o Brianu Wilsonovi prohlásil, že by měl věnovat své ucho Smithsonianu muzeu. Ucho Kanyeho Westa by se mohlo pomyslně stát ekvivalentem tohoto citátu v 21. století. West má nepopíratelný talent pro melodii a jeho desky po této stránce často nemají obdoby. Jeho raná alba znějí spíše retro a spoléhají na staré soulové samplý, zatímco album z roku 2008 808s and Heartbreak svým minimalistickým a střídavým elektronickým zvukem ovlivnilo celou novou vlnu hip hopu. Kanyeho mistrovským dílem je pravděpodobně album My Beautiful Dark Twisted Fantasy z roku 2010 – opulentní, arogantní deska, na které hostují hvězdy jako Jay-Z, Rihanna a Bon Iver. Skladby jako „Power“ názorně dokládají Kanyeho nadání pro samplování, když do nich zapojuje psychedelickou klasiku 60. let od King Crimson se zpívaným vokálním riffem a přes něj rapuje. Je to dekadentní, ale vzbuzuje to respekt.

Jeho další album však bylo zase úplně jiné; já sám považuji syrové a drsné album Yeezus za vrchol jeho diskografie, a pokud jste v té správné náladě, je nesmírně silné. Začíná drsným

synťákovým zvukem, zkreseným až k nepoznání, který pak přeruší mrazivý motiv, jenž nás provází po zbytek skladby. Skoro jako by Kanye své posluchače provokoval: „Libilo se vám minulé album, tak co tohle?“ No, je to stejně dobré, ne-li lepší. Kanyeho album z roku 2019 Jesus is King pravděpodobně nastartovalo novou éru v jeho kariéře a reflektuje jeho duchovní probuzení. Jde o gospelové hiphopové album, které ne-

obsahuje žádné vulgarity a nevkusné vtipky, které se objevovaly na některých jeho předchozích albech. Naopak, deska je jakýmsi zvěstováním o důležitosti víry a rodiny. West dokonce požádal své spolupracovníky, aby se vyhýbali předmanželskému sexu. Když Kanye cituje Bibli, kritizuje vsudy přítomnost sociálních médií a dokonce rapuje o křesťanském řetězci rychlého občerstvení Chick-fil-A, podkresluje jeho zpěv dokonce vlastním gospelovým sborem. Vykazuje horlivost konvertity a album své posluchače přivádí do stavu jakéhosi rozjímání, což se dnes o spoustě popových skladeb říct nedá.

Westa se však nevyplatí sledovat jen kvůli jeho hudbě. Jeho myšlenky a politika jsou fascinující, i když často poněkud zmatené. V reakci na následky hurikánu Katrina West prohlásil, že „George Bush se nestará o černochoy“. V roce 2016 se však Kanye West setkal se zvoleným prezidentem Donaldem Trumpem a vyjadřoval mu svou podporu v následujících letech. West začal rovněž podporovat černošský konzervativismus ve Spojených státech a tvrdil, že Demokratická strana by neměla mít monopol na hlasy Afroameričanů. West mimo jiné prohlásil, že „otroctví byla volba“; tento jeho výrok vzbudil kontroverzi a média ho chybně interpretovala. Zdá se, že Westovy politické názory se řídí spíše emocemi než racionitou, a to rozhodně není špatně, vzhledem k tomu, jak nás racionalita a vrstva expertů v posledních letech opakovaně zklamala. Ačkoli neobratně, West v podstatě obhajuje postliberální politickou pozici. Je proti potratům a nestydatě podporuje pro-populační politiku, když doporučuje dát milion dolarů „každému,

kdo má dítě“, což je politika, kterou stoprocentně schvaluji. V rámci své prezidentské kampaně v roce 2020, která byla buď mistrným uměleckým představením, nebo nejhůře vedenou volební kampaní všech dob, West volal po reformě policie, zahraniční politice založené na myšlence nevměšování a modlitbách ve školách. Ať už jsou Westovy politické názory jakkoli zmatené, je důležité, že v Americe existuje alespoň jedna celebrita, která se kvůli Trumpovu prezidentství na čtyři roky psychicky nezhroutila. Místo toho se z Westa stal prominentní křesťanský konzervativce, a to je jistě dobře.

A konečně, Kanye West je inovátor a člověk, který umí riskovat, a to jsou lidé, kterých by mělo být více. Je to skutečný renesanční člověk. Jeho značka obuvi patří mezi světově nevyhledávanější. Byl hlavním investorem hudebního streamu Tidal. Se svou řadou futuristických prefabrikovaných domů Yeezy fužuje i do architektury. U příležitosti vydání alba Donda předvedl nový hudební přehrávač, který umožňuje míchat a samplovat různé skladby. V mnoha ohledech se West podobá Elonu Muskovi. A přestože jeho technologické úspěchy nedosahují Muskových kvalit, je West lepším hudebníkem (na rapovou píseň Elona Muska o gorile Harambe raději ani nemyslet). Omezení jedinci obvykle odsuzují oba muže a pomlouvají je kvůli maličkostem, místo aby vyzdvihovali jejich obrovské úspěchy. Oba muži pomáhají posouvat svět kupředu v době, kdy to zoufale potřebuje. Westa a Muska vlastně moc nezajímá, co se děje teď. Nezajímá je, co o nich napíše nějaký maličerný novinář; oba chtějí změnit svět. West to chce dělat prostřednictvím umění, ale také módy, technologií a architektury. Jeho pohled na svět je výrazně ovlivněn science fiction. West na Twitteru zveřejnil krátký klip, v němž sleduje film Blade Runner 2049 promítaný na stěny obrovského skladiště a za ním zpívá sbor. Napsal o chystaném filmu Duna. V podcastu Joe Rogana oprávněně upozornil na uměleckou hodnotu prequelů Hvězdných válek ve srovnání s disneyovskou trilogií. Celá jeho estetika je sebevědomě futuristická, od oblečení až po přebaly některých alb. Kanye se nebójí udělat nepopulární rozhodnutí a ať už se pustí do čehokoli, udělá to po svém, a to je definice skutečného umělce.

Poslední album Kanye Westa Donda, které vyšlo teprve před několika dny, shrnuje všechny dobré i špatné stránky jeho tvorby. Ta deska je dobrá. Určitě nepatří k tomu nejlepšímu, co Kanye vydal, ale je jiná a inovativní. Trvá téměř dvě hodiny, což u umělce, který v roce 2018 vydal několik alb dlouhých jen kolem dvaceti minut, překvapuje. Je střídme, nábožensky zaměřené a tak trochu smutné a soustředí se na samotného Kanyeho a také na jeho matku Dondu, která zemřela po komplikacích způsobených plastickou operací. Vydání alba bylo naprosto chaotické, protože se termín přesouval skoro stejně dlouho jako nejnovější film o Jamesi Bondovi. Nejprve bylo naplánováno, že vyjde v červenci 2020. Po delší odmítlce bylo datum uvedení na trh naplánováno na 6. srpna 2021. Nakonec bylo opět odsunuto, protože West se zavřel v šatnách atlantského fotbalového stadionu, aby mohl album dokončit. Vzápětí došlo k dalším a dalším odkladům, až nakonec album vyšlo 29. srpna – chyběl na něm přebal alba a jedna skladba. Obal

desky byl jen čistě černý čtverec a poslední skladba byla nahrána o pět hodin později. Vydání desky bylo sice chaotické, ale Kanye současně dekonstruoval jeho formát. Hudba se tradičně vydávala ve formě vinylových singlů, ale v 60. letech se skutečným prostředkem uměleckého vyjádření stalo album – vzpomeňme na Pet Sounds nebo Sgt. Pepper. West se pokusil redefinovat podobu alb v době, kdy umělecký význam tohoto formátu pomalu mizí, protože lidé si jednotlivé skladby opakovaně streamují nebo poslouchají vlastní playlisty. Deska Yeezus z roku 2013 byla svým způsobem bez obalu – jen průhledné pouzdro na CD s červeným pruhem. V podstatě mělo jít o jakési rekviem za kompaktní disky. Album The Life of Pablo z roku 2016 bylo po vydání změněno, byly na něj přidány různé skladby a radikálně se změnil mix. Dondu je tak možné chápat jako pokračování tohoto procesu. Její vydání bylo chaotické, ale také inovativní, protože Westovi fanoušci zaplnili stadiony, aby si album poslechli ještě před jeho vydáním.

Třetí a poslední přehrávka alba v Chicagu pravděpodobně znamenala rozhodující okamžik této části Kanyeho kariéry. Doprřed obřího stadionu West umístil repliku svého domova z dětství ve skutečné velikosti. Poté, oblečený celý v černém s černou kuklou, přivedl své dva hosty, zpěváka a údajného sexuálního násilníka Marilynna Mansona a rappera a údajného homofoba DaBabyho. Kolem nich kroužily stovky lidí oblečených v černém vojenském oblečení a také černá SUV se zatemněnými okny. West rovněž pozval exprezidenta Donalda Trumpa, aby se k nim připojil, ale Trump zdvořile odmítl. Ke konci koncertu se během emotivní písně „Come to Life“, v níž Kanye zpívá za doprovodu kostelních varhan o své rodině, West zapálil. Osamělá hořící postava na potměšlém stadionu, stojící před jeho rodinným domem. Jakmile plameny uhasly, ztvárnil svou svatbu, když si jeho bývalá manželka Kim Kardashian oblékla bílé svatební šaty. Jednalo se o obžalobu kultury rušení a zároveň o hluboce osobní uměleckou zpověď.

Donda není v žádném případě dokonalé album. Je příliš dlouhé a neobsahuje tolik skvělých skladeb jako některé Westovy předchozí desky, ale nenechte se mýlit, je to dílo vizionáře. Skutečného génia. West je pravděpodobně poslední velkou popovou hvězdou, kterou Amerika má. V době svého imperiálního úpadku, který dokládá katastrofální stažení z Afghánistánu, prožívá Amerika také období kulturní stagnace. Nikdo už nemluví o knihách. Filmy jsou buď idiotské CGI spektakly za 300 milionů dolarů, nebo malé nezávislé filmy o kravách nebo příslušnicích rasových či sexuálních menšin. Ani popové hvězdy už nejsou zajímavé. Ale Kanye West dokazuje, že to tak být nemusí. Můžeme se těšit na budoucnost plnou skvělého umění a úžasných technologií, stačí se jen dost snažit. Jak napsal kritik Armin Rosen ve své recenzi na Donda: „Uved'te jinou popovou hvězdu, která dokáže vydat náročné umělecké dílo, které zároveň zaplní stadiony a atakuje rekordy ve streamování.“ Žádná taková není. Takže díky bohu za Kanyeho Westa.

Petr Svoreň, jr.

Odposlechnuto

Afghánce si nemůžete koupit, ale lze si ho najmout.

Petr Pelikán

Bondovky jako (chabá) science fiction

MOTTO: Rád bych měl mezi svými lidmi pár Jamesů Bondů. (šéf CIA Allan Dulles dle časopisu *Life*).

MOTTO 2: 007: „Očekáváte, že promluvíme?“ Úchylný Auric Goldfinger: „Ne, pane Bonde. Očekávám, že zemřete.“

Šťastné číslo 007 si už kdysi v Anglii zabukoval astrolog dr. John Dee (1527-1607), a to když i on pracoval v tajných službách Jeho Veličenstva (královny Alžběty): proti „zlému“ Španělsku. Dee věru nebyl nulou, ani dvěma nulami (=WC), ale ještě mu nuly před sedmičkou nedovolovaly vraždit. To dovolují teprve duchovními děcku lana Lancastera Fleminga (1908-1964) a na rozdíl od Johna Dee se sice zdá, že Bond v reálu neexistoval, ale aspoň je inspirován řádkou skutečných es.

Rodiče se mu zabil pod Mont Blancem, když mu bylo jednáct, a vychovala jej na podkladě vlastních svérázných šablon jeho neprovdaná teta. Stal se agentem význačným svou naprostou neúplatností (asi jako později poručík Columbo) a za druhé tím, že nikdy nepoužil převlek (vlastně taky jako Columbo), ba ani falešné jméno. Že znáte výjimku z pravidla? Přihrajte mi!

Sám Fleming přišel o otce v devíti letech a za času muže s chaplinovským knirkem pracoval v britské Admiraltě, dotáhl to na korvetního kapitána. Byl knihomol, vášnivý bibliofil, prominentní novinář, arogantního gentleman i nepředstavitelný snoba: kouřil výhradně speciálně vyráběné cigarety Morlans s třemi zlatým proužky (připsal je i Bondovi), na Fleet Street disponoval přepychovou kancelář, měl dům u Buckinghamského paláce, vila jej čekávala i u pláže v Sandwiche a haciendu Zlaté oko obýval každé prázdniny na Jamajce. Ano, a právě tady počal psát o tajné organizaci **Spectre**. Originálních románů s „Jakubem“ je tučet a doplňují je ještě dva svazky povídek. Těch 14 titulů vyšlo v letech 1953-1966. Během korektur nej slabšího svého románu *Muž se zlatou zbraní* podlehl (druhému) infarktu, jen pár týdnů před premiérou kasovního trháku *Goldfinger*, který spustil bondománii. „Mužem se zlatým perem“ nazval Fleminga poprvé jeho životopisec roku 1966 a podle klasika anglické literatury Amise „obstojí bondovky v každé zkoušce co do struktury a stylu“.

Přišel i komiks. John McLusky ztvárnil Bonda dle „výzoru“ Gary Coopera. Někdy nekrátil, neměnil. Skutečně masovou slávu ale Jamesovi přinesl film. Transformoval knihy tak podstatně, až se zrodil jeho nový subžánr, a hned úvodní Flemingův román *Královské kasino* už je zfilmován třikrát, *Kulový blesk* dvakrát. Když romány došly, následovaly adaptace povídek, byl slovo ADAPTAČE tu berme s rezervou. Už i některé romány poskytují stejnojmenným filmům fakticky pouze název, natož pak mnohé z povídek, a příkladem je *Kvantum útěchy*. Přečtěte si pro srovnání původní prózu.

Bonda už ztvárnilo nejméně osm herců: Barry Nelson, Sean Connery, David Niven, George Lazenby, Roger Moore, Timothy Dalton, Pierce Brosnan a Daniel Craig. Následovat mohl Hugh Jackman, ale je starý. Také byli v té souvislosti zmiňováni Tom

Hardy, Idris Elba, Damian Lewis, Henry Caville, Steven Gerrard a Ondřej Neff; ale jen David Niven (*Velký šéf*) byl důvěrným Flemingovým přítelem. Právě jako Nivena si autor Bonda i představoval. „Obsadte proto Davida,“ navrhl. Byl oslyšen. Tak doporučil Rogera Moora, jehož viděl v seriálech *Ivanhoe* (1957) a *Maverick* (1957-1962). Po Flemingově smrti se Moore navíc zapsal titulní roli série *Svatý* (1967-1969) podle románů Leslie Charterise, v nichž se freneticky cestuje. Titulní hrdina těch příběhů Simon Templar se nicméně i freneticky, bez přestání převléká.

K osmě těch ztvárnitelů ale přiklepneme další. Jak to? V druhé verzi Flemingova románu *Královské kasino* (1967) se vydává za 007 „sám“ Peter Sellers a v tom samém filmu hraje Bonda vedle Nivena i Woody Allen; ale stejnojmenného špionova synovce.

Pro roli Bonda se v *letu let* uvažovalo také o dalších. Byl to i nejpoulnější americký herec James Stewart, byl to Cary Grant. Jak Grant, tak Stewart už před bondománií ztvárnili obdobné party v Hitchcockových filmech! Ale teď byli staří. Spekulovalo se i o Trevoru Howardovi, ba Rexi Harrisonovi (*Pan doktor a jeho zvířátka*, *My Fair Lady*) a dokonce Tony Curtisovi (*Někdo to rád horké*), jenž roku 1971 hrál s Rogerem Moorem v seriálu *Přesvědčovatelé*. Uvažovalo se o Stevu McQueenovi, Burtu Reynoldsovi, Melu Gibsonovi i Clintu Eastwoodovi. Co se jej týká, neúspěch na tom poli si kompenzoval vlastní rádoby bondovkou *Smrt na Eigeru* (1975) a souboj na lanovce z jeho staršího *Kam se odváží orlové* (1968) později parafrazovala bondovka *Moonraker* (1979).

Ale k meritů věci. Filmy s Bondem jsou typické mnohým, takže i vynalézavými „udělátky“, a to často zbrojní povahy. Technika je tu často až sexualizována, přičemž kamera metá laserové paprsky, křesla vybuchují, náramkové hodinky disponují kamerami a knoflíky mikrofonem. Balíček cigaret stereo-přehrávačem a (dnes už zastaralý) kazetový magnetofon odpaluje raketové tužky. Masivní raketomet číhá v sádře „raněného“ a deštník je odposlouchávací. Kdo to chce vidět zparodované, ať se podívá na starý seriál *Get Smart*.

Nicméně už bondovky mívají lehce parodický charakter a pera v nich tradičně píšou neviditelným inkoustem. KGB si svého času obstarávala pirátské kopie těch v Sovětském svazu zapovězených filmů, a když je někde v Kremlu zhlédli, dospěli k závěru, že Západ už bondovými udělátky zhloduje. Zřídili čtyři oddělení, pustili se do vynalézání napodobenin. „Flemingovy technické myšlenky a tajné přístroje mě zaujaly,“ vyjádřil se v *Lifu* Allan Dulles. „Nejvíce ty, které Bond instaluje do aut protivníků, i požádal jsem techniky, aby něco podobného zkonstruovali v našich laboratořích. Takže dřeli, ale bohužel nic nefunguje.“

Ale mohou snad Koudelka či Dulles cokoli přiznat? Dva roky nato byl únosce Sinatrova syna lapen díky vysílače velikosti hrášku přifařené k výkupnému, co účinkovala v okruhu jeden a půl kilometru. Na svou dobu pokrok, ale řadit v souvislosti s udělátky Bonda ke sci-fi je ošidné. To, co bývala fanta-

zie, bývá totiž brzy překonáno. A jindy existoval vynález už tenkrát, ale jen v kufru tajných služeb.

První bondovka *Královské kasino* vycházela nejprve na pokračování a roku 1953 se vynořila jako knížka v nákladu půl milionu výtisků, přičemž sám Raymond Chandler ji chválil. Televizní zpracování na sebe nedalo čekat, premiéru mělo 21. 10. 1954 a jde o první adaptaci jakéhokoli Flemingova textu. Bonda hraje Barry Nelson, zloducha herec slovenského původu Peter Lorre a jde o hodinový díl seriálu *Vrcholně záhadné divadlo*. Následující verze stejného románu (1967), což jsme ovšem hodně přeskočili, „vynalezla“ sovětskou organizaci SMĚŘS (Směřt špionam) i létající talíř. Výše zmíněný Bondův synovec užije dva vynálezy: explozivní cigaretu, ale hlavně bacil, kterým by rád vymýtí veškeré muže vyšší než on včetně „velkého“ Maa a Fidela Castrala. Pak se ty státníky rozhodne likvidovat atomovými bombičkami v pilulkách, jenže diktátory nahradí robotičtí dvojníci. Stručně řečeno, druhá verze předlohu zpracovala volně. Až příliš volně. Dočkáme se tu i Bondovy dcery, kterou zplodil s agentkou Matou Hari, a scénář parafrázuje němě grotesky a indiánky. Napsali ho sice Joseph Heller (*Hlava XXII.*) a mnozí další velikáni a hrají zde Orson Welles, John Huston či Belmonto a Bissetová (oba se později milují v *Muži z Acapulca*), ale těžko řadit mezi pravé bondovky dílo s následujícími dialogy (oslovení dudáka): „Nejste takhle náhodou herec Richard Burton?“ „Ne. Jsem Peter O´Toole.“ „Tak to jste nejúžasnější muž, co kdy dýchal.“

Ale do začátků. Roku 1957 napsal Fleming televizní seriál *James Bond z tajné služby* (30 dílů). Bonda tu hrát mohl právě Richard Burton (později *Agent, který se vrátil z chladu*) v adaptaci špionážního románu Johna Le Carré, ale nevyšlo to, realizace se zadrhla. Fleming se ovšem nevzdal. Scénář přepracoval a je v základě deváté knižní (1961) a čtvrté filmové bondovky *Kulový blesk* (1965). Roli v ní postupně neuložily Raquel Welchová i Julia Christie (ta pro malá ňadra), ale přejděme technokraticky a raději k „udělátkům“. A ejhle! Zlá Fiona se ve filmu prohání na motocyklu Lightning schopném odpálit čtyři rakety a *SPECTRE* vedená (nikdy tu nespátrným) Stavrem Blofeldem hrozí Americe za doprovodu zpěvu magického Toma Jonese odpálením atomových bomb na Floridě. Jachta pirátů se po stisknutí tlačítka mění v úhlednou raketovou loď s ponornými křídly a kamerami filmujícími dno. V břiše má ponorku, jež vyplouvá na mise díky elektronicky rozvírajícímu se kýlu. Bond užívá vznášedlo Baba Jaga, které Jiřího Brdečku inspirovalo, když vybavoval Nicka Cartera (*Adéla ještě nevečeřela*, 1977).

„I Cousteau by měl radost!“ napsaly *New York Times*, když 007 v mořských hlubinách uvedl v činnost pohonnou trysku na zádech a odpálil harpunu. Život mu ochrání hliníkové pouzdro s párem propojených sífonových bombiček. Sotva je skouzl, čtyři minuty mohl ukryt dýchat stlačený vzduch. To až později, ve *Vyhliďce na vraždu* (1985), se stejně naučí užívat pneumatiku a ventilů. Hm. Zde tedy vývoj dospěl k nesmyslu a patrně z *Fantomase* (1964) tvůrci *Kulového blesku* opsali plastickou operaci jednoho z agentů, která z něj činí pilotova dvojníka. Rovnou zopakujme, že roku 1983 byl *Thunderball*

zfilmován podruhé pod názvem *Nikdy neříkej nikdy*. Ten vymyslela žena Seana Conneryho – a zajistila práva. Scénář je bohužel zmatený a Richard Donner ho odmítl točit. Díla se ujal tvůrce druhého dílu *Hvězdných válek* Irvin Kershner. A udělatka? Teroristi napodobí oko presidenta USA, aby ošálili identifikační zařízení a zaměnili cvičné rakety za termonukleární. Bond tu disponuje výbušným perem a hodinkami s laserem; ty máme potkat ještě ve filmu *Zlaté oko*.

007 rovněž ovládá do těch časů nevidaný motocykl a ani zloduchovi nechybí speciální plavidlo. Ve filmu *Nikdy neříkej nikdy* upoutají taktéž hned dvě pozdější hvězdy: Rowan „Bean“ Atkinson a Kim Basingerová. Ale „táhnou“ to Brandauer a Sydnor v rolích padouchů, zatímco „Šakal“ Edward Fox je Bondovým představeným „M“. Toho sehrál jako technokrata, jenž nevěří ve smysl chlapáckých špiónů a strachuje se „lidského faktoru“.

Zbrojářovo pracoviště v tom filmu je udělatky vybaveno natolik chabě, že Q frustrovaně naříká. A když britští ochránci zvířat spatřili „Horymírův skok“, stěžovali si. Proč taky ne! Snímek měl našťestí „vyvažující“ zvířecí scénu, kde Blofeld umře po škrábnutí jedem napuštěnými drápy vlastní kočky. Nicméně byla vystřižena.

Jak asi víte, první zfilmovanou bondovkou, když nepočítáme onen snímek pro televizi, stal se román *Doktor No* – alias *Dr. Julius Žádný* (z Krabiho ostrova kdesi v Karibiku). Je to zrůda, ale odpovědně šrotící pro Rusy. Jako „udělatko“ a vynález využívá speciální tank v (zastrašující) podobě draka. Třetí světovou válku by tento zlý filuta rád vyvolal speciálním radiovým paprskem. Americe jím hodlá notně rozklížit kosmický program. „Vychýlím jen pár raket,“ vyšlňuje tento mrzák a díky elektronickým protézám vybaveným „násobičem sil“ navíc vychyluje z řádu a normálu Jamese Bonda. Ale Bond se nedá a zaživa Noa pohřbí v haldě ptačích trusu (v knize), respektive jej utopí v radioaktivní nádrži (to ve filmu). Snímek *Dr. No* (1962) se zviditelnila modelka Ursula Andress (jinak i *Muž z Hongkongu*) a jde o jedinou bondovku, která KOMPLET a nekrácena směla vyjít česky i za minulého režimu. Ale jen jako román na pokračování – ve Svobodném slově. Roku 1968 vyšla knižně slovensky.

Druhá zfilmovaná bondovka *Srdečné pozdravy z Ruska* (1963, doslova *Z Ruska s láskou*) vznikla podle asi nejlepšího Flemingova románu (1957). Jde i o jeho nejdetectivnější dobrodružství. Velikášský Ernst Stavro Blofeld (syn Poláka a Řekyně) prahne po sovětském dekodéru Lector a lesbická agentka Klebbová využívá taky jedno „udělatko“: vražednou vystřelovací čepel zabudovanou v botě, jejíž jed zaručí vaši smrt do (krásných) sedmi vteřin.

Další zbraň, ostřelovací infrapašku, najdeme v tomto filmu umně skrytu v holi. Ale nejdůkladněji frajeří Bond válečným kufírkem, který otevře a... V pudřence exploduje patrona slzného plynu. Šroub natahující jeho náramkové hodinky je pro změnu špička zásuvné klavírní struny. Během premiéry filmu se přišlo s reklamou: „I president Kennedy byl *Srdečnými pozdravy z Ruska* okouzlen; je to jedna z deseti jeho nejoblíbenějších knih.“

V *Pozdravech* exceluje pozoruhodný muž s maskou, která je dokonalou verzí Bondovy tváře. I může se zdát, že 007 inspiroval i nové filmové pojetí *Fantomase* (v letech šedesátých). Až do těch časů totiž *Fantomas* ve filmech maskami skrbilil. Jiné a lepší, pravda, vidáme třeba v v cyklu *Mission Impossible*.

Třetí bondovský snímek *Goldfinger* (1964) se spolu s nástupem Beatles stal událostí roku (ve kterém jsem se náhodou narodil i já). Teprve teď a tady se udělátka patřičně vyrojí. Taký grotesknost a parodie graduji. Ale co to znamená? Duch předlohy putoval k šípku. Autor se toho ale našťestí nedožil. Asi by ledacos namítal tváří v tvář scéně, kde Bond po akci odhalí pod kombinézou vyžehlený večerní oblek.

Goldfinger znamená Zlatý prst, ale kdysi se jednalo o anglosaskou peněžní jednotku. Ve Flemingově žertovně doslovném světě pak toto blyštivé jméno náleží proradnému makléři obdařeném křesťanským jménem Auric. Ten padouch disponuje časovanou atomovou bombu a na 58 let chce jejím odpálením ozářit zlatý poklad Států za zdi Fort Knoxu. S humorem sobě vlastním k svému atomovému udělátku připoutá Bonda. Až bude ze zlata vyhotoven radioaktivní materiál, *Goldfinger* prý vrhne na světový trh zlato vlastní. Neskutečně vydělá.

Nejprve ale musí být dobyt Fort Knox. Pro ten účel užije *Goldfinger* speciální laserové dělo. Aby zneškodnil armádu i civilisty, aplikuje „nový“ plyn Delta 9, rozprašovaný shůry na Ameriku svůdnými letkyněmi, které ovšem ve filmu představují mládenci v parukách.

Filmaře ke zlaté rezervě Států v reálu nepustili a uspořádání nitra pevnosti je i následkem toho vycucáno z prstu. Vypadá to tam, věřte, jinak.

Mezi domény snímku patří němý zabiják Oddjob, mistrovsky metařící buřinku, ale ne tu pana Tau, tato má kraj ostrý jak břitva. A Bond? Nemetá ničím, zato v duté přihrádce pod podpatkem nosí naváděcí zařízení. Špicluje jím dokonce i věrného přítele Felixe Leitera.

Také do útrob *Goldfingerova* Rollse (typu Fantom) je zakleta vysílačka a pověstný Aston Martin má v předloze jenom naváděcí zařízení, ale ve filmu toho přibýlo... Požehnaně. Šoféra chrání neprůstředná skla, za předními obrysovými světly tkví kulometry Browning a z bubnu zadních kol se dají vystrčit kosa dlouhé 60 cm. Ty čepele nesmírnou rychlostí rotují proti směru jízdy a prořežou vám pneumatiky, svištíte-li vedle. Ani nezařvídnete, hoši. Až v daleko pozdějším *Dechu života* (1987) nahradí čepele lasery, jež hravě odříznou i podvozek „komunistické“ Lady.

„Karošerie byla rozežrána solí,“ utrousí Timothy Dalton k přítelkyni; ale jsme u vynálezů pro Conneryho. Aston Martin má v *Goldfingerovi* pod lištou zadních světél trysku, již na vozovku chrlí kluzký olej, a vedle ústí trubice plná čtyřhratých ježků. Opět bude využita v *Zitřek nikdy neumírá*.

Onen Aston Martin navíc chrlí dýmovou clonu a vzadu v kufru skrývá hydraulické čerpadlo zdvihající neprůstředný štít (z oceli). Taky nárazníky má auto hydraulické a veškerá udělátka jsou ovládána z palubní desky, již vévodí obrazovka radaru (využitelného ke sledování nepřátelských vozidel). Je tu mapa automaticky zobrazující přesnou polohu, což tehdy bylo novum,

a v řadící páce věží tlačítko katapultu. Ten je vtipně vmontován pod sedadlo spolujezdkyně (v praxi filmaři užili vystřelovací křeslo ze stíhačky a figurínu vymrštilo deset metrů vysoko). Vpředu a vzadu má Aston Neff, tedy Martin po třech výměnných SPZ platných pro Británii, Francii a Švýcarsko a... Jen dodám, že valná většina vyjmenovaných technických hříček opravdu fungovala. Asi proto roku 1987 vůz koupil za 257 000 dolarů neznámý americký sběratel. Slíbil, že ho ještě jednou poskytne filmu, ale zda tak učinil, netuším. Už čistě řadového Aston Martina si po premiéře pořídil princ Charles, čímž se postaral o reklamu, a je to vážně sympatické auto. I dnes. Kvůli neomalenému zacházení s takto špičkovým vozem začal však na Bonda nevrážit vynálezce Q a už mu to zůstalo – asi jako Bondovu šéfovi M zůstává schopnost 007 pokaždé znovu zastrašit.

Pro úplnost zmiňme laser, kterým chtěl *Goldfinger* rozporcovat Jamese od varlat. „Dejte si záležet na příštím bonmotu, pane Bonde,“ trousí v mučnické fanatik. „Mohl by být váš poslední.“ Nebyl. A v knižní předloze ostatně šlo o cirkulárku. Jsou tu i další změny, např. okýnkem letadla není v románu vycucnut *Goldfinger*, nýbrž *Oddjob*.

Film *Goldfinger* umělecky nebyl o moc přínosnější než ostatní bondovky, ale jako první jej přijali s frenetickým nadšením. „Nejlepší, co jsem kdy viděla,“ nechala se slyšet Královna matka. A Kennedy byl zabit mužem, který si předtím v knihovně zapůjčil všechny bondovky, byť jinak studoval Marxe. „Mívám na nočním stolku pokaždé nějakého Fleminga,“ vyjádřila se zaživa Oswaldova oběť (známá schopností rychločtení a svou posedlostí ženami).

Méně než polovina románu o záluďném tlusťochovi jménem *Goldfinger* česky vyšla už za socialismu, roku 1970 v edici Magnet, pod názvem *Zlatý fantóm*. Zmrzačení textu je ale alarmující. V Británii následoval po filmu televizní pořad *Neuvěřitelný svět Jamese Bonda* (1965) a rok poté měl premiéru již od padesátých let připravovaný snímek *Kulový blesk*. Podle jednoho Flemingova nebondovského románu vznikl také „opiový“ film *I máky kvetou* (1966). Roku 1967 pak došlo ke zfilmování poslední bondovky, jejíž vydání se Fleming ještě dožil: *Žiješ jenom dvakrát* (1964). Nezdolný Stavro Blofeld tu prahne být pán světa. Osnuje válku USA proti SSSR. V roli jeho německé sekretářky nepřehlédnete Karin Dorovou, Blofelda měl hrát Werich a scénář psal sám Roald Dahl. „Dejte tam cokoli,“ řekli mu. „Jen dvě věci nesmíte.“ „A to?“ „Měnit Bondův charakter a rozladit divčí šablonu. Od obého se odvíjí úspěch bondovek.“

Mistr pera Dahl ztuhl, tak mu producenti poskytli zevrubnější poučení: „Dívky jsou pokaždé tři. Nesmí jich být víc, ne méně. První Bonda miluje a umře mu v náručí. Tam zajde i druhá, uprostřed filmu. U té to tak nevádi, vždy je zlá.“ „A ta třetí?“ „lupal možná Dahl po dechu. „Nesmí umřít za žádných okolností.“

Ta brutální pravidla zní komicky, ale skutečně se dodržovala, nebo aspoň do filmu *Povolení zabíjet* (1989), který prvně nebuduje zápletku na sexu, nýbrž na čirém násilí. Což byla chyba.

A od té doby násilí jen přibývá. Ale dvacet let před *Povolním zabíjet* Dahl zásady ještě striktně dodržel. A co víc? Stal se prvním spisovatelem, který při přepisu Flemingovy knižní před-

lohy uměl dostatečně citlivě užít v ní objevené detaily. Vykreslil monstrózní požirač raket a stejně pečlivě titěrný Bondův vírník Malá Nellie přenosný ve čtyřech kufrech z krokodýlí kůže. Víte, on „kapesní“ vrtulník nikdy není k zahazení. Navíc disponoval minami, svazkem raket i střelami naváděnými na cíl teplem leteckých motorů. Kamera v přílbě pilota odesílala záběry, na zádi nechyběl plamenomet ani generátor kouřové clony. Bond se v této skvělé Nellii ubránil roji helikoptér a za pomoci přísavky na ruku i kolenu (vyzbrojen skládací granátometnou puškou) se spustí do zloduchy ovládaného sopečného kráteru.

A jeho Toyota? Na přístrojové desce má obrazovku, vpředu i vzadu disponuje kamerami; a pokud v tomhle filmu Bond poprosí o cigaretu, bídák se zašfává: „Nebude to nikotin, co vás zahubí, pane Bonde.“ A přece špiónovi samolibě připálí. Chyba! Cigára přidělená Bondovi zbrojířem Q vystřelují raketové šipky a jsou fakticky předzvěstí Juvova střilecího doutníku z druhého dílu filmové trilogie o Fantomasovi (1965). A když se pak ve *Vyhliďce na vraždu* vrhá zločinná May Day (Flemingem nikdy nenapsaná) na padákovém rogallu plavmo z Eiffelky, je vlastně i ona následnici Fantomase, anžto spektakulárně a romanticky plachtí nad sluncem ozářenou Paříží.

Současně s filmem *Žiješ jenom dvakrát* měla premiéru i druhá verze bondovky *Královské kasino* (1967). Bondománie vrcholila a roku 1968 sice žádný další film s nesmrtelným agentem nevznikl, ale muzikál ano. Je dle jediné Flemingovy dětské knihy *Chitty-Chitty-Bang-Bang, kouzelné auto*.

Vznikaly také nové a nové filmové imitace a variace bondovek a parodie taky a vzpomeňme jenom honu za slánkou, která ukrývá plán „vojenského využití Venuše“ v *Konci agenta W4C prostřednictvím psa pana Foustky* (1967). Scénář tu psal dramatik Oldřich Daněk a geometrické sešrotování agenta i s autem do úhledně krychlového balíku je poučnou lekcí a zároveň poučenou parafrází scény z *Goldfinger*a.

Bond se mezitím stal sociologickým fenoménem a generoval kluby. Už tenkrát propagoval na padesát druhů výrobků. Autíčka, loutky, hry, šperky, parfémy, kolínskou, ručníky, dýmky, oblečení, vodku; vše pod číslem 007. Byl samostatným průmyslovým odvětvím a firmy mezi sebou zápolily o umístění výtvorů ve filmech charakterizovaných úvodním designem titulků Maurice Bindera, a totiž rotujícím bílým kruhem a plavky-němi. Obdobnou scénou (mimochodem) vtipně zahajuje Svěrák film *Vrchní, prchni*.

Typickým se stalo finální ujištění: „Bond se vrátí.“ Načež si pokaždé přečteme titul další z doposud filmaři nevyužitých Flemingových předloh.

S Flemingovými dědici byla uzavřena dohoda a scénáristi v čele s nejpłodnějším Richardem Maibaumem směli s předlohami nakládat velmi volně; ale názvy románů musely zůstat nezměněny. I tak se narazilo na zádrhel. Connery toho měl náhle dost a vzpěchoval se: odmítal pracovat a nechtěl pokračovat. Slavný již díky Bondovi byl, a kdo ví, možná se mu nechtělo do chomoutu. V chystaném filmu *V tajných službách Jehoho Veličenstva* (1969) čekala totiž Bonda svatba kořeněná Armstrongovou písní; a sice měl jeho choť vzápětí odstřelit Stavro Blofeld (budoucí Kojak Telly Savalas), ale... Nejel přes to vlak.

A tak Seana nahradil australský sportovec Lazebny. Sympaticky si hraje na schopného lupiče a „udělá“ trezor za pomoci dalšího udělátka, stroje Kasař. Ale zatímco „párá“ pokladny, míří Blofeld výš. Vyvine virus sterility Omega a za pomoci pudřenek s anténkami by ho rád rozprášil buď širým světem, nebo aspoň Británií. Ukryje virus do speciálních kazet s kosmetikou a rozdává je dívkám, které předtím hloubkově zhyponotizuje. „I jděte,“ zavěli.

„To by se Connerymu nikdy nestalo,“ žertuje v tomto filmu Lazebny. Nemýlil se. Snímek propadl, a to navzdory tomu, že dodatečně vystříhli dlouhé pronásledování na střeších Londýna. Výsledek by asi nezachránila ani původně plánovaná účast Brigitte Bardotové, která roli po Lazenbyho boku odmítla právě kvůli Connerymu, když radši hrála s ním v adaptaci westernu Louise L'Amoura *Shalako* (1968). Její účastí by v *Tajných službách Jehoho Veličenstva* semkla hned dvě z tří nejslavnějších B šedesátých let, kterými zůstávají Bardotová, Bond a Beatles.

Ale Connery radši zabránil zničení Kansasu a vrátil se až v Bondově dobrodružství *Diamanty jsou věčné* (1971). Ke své škodě. Ten film potopil nepřehledný scénář realizovaný v kasinech a na pozemcích výstředního miliardáře Howarda Hughe-se v Las Vegas. Fleming by svou předlohu nepoznau. V původním scénáři se dokonce vyskytovalo Goldfingerovo dvojče. V tom realizovaném zbyl Blofeldův dvojník. James záměnu nepostřehne a úvodem se topí v kyprém bahně. Ve zbytku filmu už jenom trousí tolik bonmotů, až připomíná Eastwoodova *Drsného Harryho* (1971). Film je navíc pověstný scénou, v níž 007 zdolá „úzký profil“ pouze na levých kolech vozu, aby vzápětí ze škvíry vyjel na pneumatikách pravých. Z dnešního hlediska neúnosný je tu pohled na homosexualitu. A udělátka? Okolo matičky Země krouží obří Blofeldův laser ovládaný z plovo-ucí těžební stanice. Osázen je dýmanty. Byly nakradeny v dolech jižní Afriky. Jen ony jsou s to vyvinout paprsek, jenž mění jakýkoli cíl dole na Zemi v popel. Bond prchá na trout vyschlou poušti Nevady ve zkušebním modelu lunárního vozítka Moonbuggy a ve stylu už zmíněných filmů o Fantomasovi účelně užívá prstní návleky s cizími otisky. Role se obrací. Na útěku je Blofeld a využije batyska! Ale Blofeldovo svržení do továrního komína nás čeká teprve v úvodu dalšího snímku *Velmi důvěrné* (1981).

Za roli v dalším, opět nevýrazném filmu *Žít a nechat zemřít* (1973) odmítl Sean Connery nonšalantně pět milionů – a definitivně byl nahrazen Rogerem Moorem. Ten získal permanentku a natočil sedm bondovek. Se suchým humorem to ale v nich přeháněl, filmy se stále víc stávaly parodiemi.

Hned napoprve chtěl Bondův protivník zdvojnásobit počet drogově závislých v USA a vydělat na vlastním heroínu, vyváženém podmořskou dráhou z jeskyně. To by ještě šlo, možná, ale zlý šaman hraje ve filmu na flétnu, která je ve skutečnosti krátkovlnnou vysílačkou, a celé je to podivné. I věštění a vúdú se předkládají jako reálné jevy. Bond se po dr. No utká s dalším bezrukým padouchem. Tento užívá štípací klepato a zkroutí jím hlaveň pušky. Magnetické Bondovy hodinky krásně kotočová pilka a proti žralokům užije pušku s trhavými

Jan Poláček: Příběh spalovače mrtvol. Dvojportrét Ladislava Fukse

Dnešní knihu mi doporučil a rovnou půjčil pan prezident fando-mu. A trefil se: líbila se mi hezky.

Jsem ideální cílová skupina: mám obecný zájem o literatu-ru a jméno p. Fukse mi něco říká, zejména vím, že existuje zná-mý film *Spalovač mrtvol*, natočený podle jeho románu. Sou-časné jsem však nic od p. Fukse nečetl a ani neviděl filmové adaptace jeho děl.

Knížka je napsaná skutečně skvěle: dvojportrét je beletris-tický a dokumentární. První polovinu tvoří beletrizované vyprá-vění několika klíčových scén ze života spisovatele p. Fukse.

Druhá polovina knihy je pak životopisná a literárně vědná: zahrnuje i reportážní texty z toho, jak p. Poláček dělal výzkum pro svou knihu. Popisuje hledání v archivech, na úřadech, i set-kání s posledními žijícími pamětníky z okolí p. Fukse, včetně kompletních regulérních rozhovorů.

Beletristická část je vyprávěná krásným čistým jazykem a plyne hladce. Druhá, faktická, část pak příběh výtečně do-kresluje. Ukazuje totiž zvláštnosti povahy protagonisty: byl to homosexuální podivín, nepraktický jedinec, který si úzkostlivě chránil soukromí i před nejbližšími přáteli, veškerý styk s lidmi a témata hovorů pečlivě řídil a omezoval a nebyla mu cizí ani záměrná mystifikace.

Z bulvárního hlediska je nepřekonatelnou anekdotou kata-strofický pokus p. Fukse o svatbu. Využil uvolnění režimu v 60. letech a – z ne zcela pochopitelných důvodů – se oženil s italskou intelektuální dámou z vysoce postavené rodiny. Vel-kolepá svatba v roce 1964 začala obřadem v milánské bazili-ce Santa Maria Maggiore. Oddával je biskup, který četl z blaho-přejných telegramů, včetně telegramu od papeže a jiného tele-gramu od legendárního italského komunistického funkcionáře p. Palmira Togliattioho. Mnohé z povahy p. Fukse ukazuje, že bez ohledu na obrovský rozsah ostudy si po obřadu celou věc spontánně rozmyslel, svedl mladého rumunského čišníka, kte-rý obsluhoval hosty na svatební hostině, a ujel s ním pryč a ná-sledně se vrátil do Československa, kde se skrýval v blázinci.

náboji plněnými stlačeným vzduchem. Film zdobila pozdější doktorka Quinnová Jane Seymourová a titulní píseň od Lindy a Paula McCartney byla nominovaná na Oscara. Povyk okolo premiéry doplnila první autorizovaná Bondova biografie z pera Johna Pearsona (1973).

➔ *Muž se zlatou zbraní* (1974) je – v dalším filmu – zosobněn Christopherem Lee, z něhož číši hrůza a je charismatický. Před milenkou (Britt Eklandová už po rozchodu s Peterem Sellersem) se dokonce pyšní třemi prsními bradavkami – a pistolí odlitou ze zlata. Je sestavitelná z pouzdra na cigarety, zapalo-vače, manžetového knoflíku a plnicího pera; fakticky to před-znamenává zbraň prezidentského atentátníka ztvárněného Malkovichev v Eastwoodově filmu *S nasazením života*.

A Lee? Sice malou chvíli Bondovi uniká vzduchem ve voze Matador – s výsuvnými křídélky -, ale také tohle už „je starý“. Známe to už z filmu *Fantomas se zlobí*.

Tam mu pomáhal slavný p. Plizák. Po zbytek života p. Fuks od-mítal jakékoliv zmínky o této epizodě.

Osobně se mi nejvíc líbila scéna v beletristické části, která popisuje stylový večírek ve Fuksevě bytě. Hlavní náplní večírku byl poslech italských operních árií z gramofonu, které prý byly mezi muži jeho založení oblíbené (jinak z ženských uměl-kyň milovali prý výhradně jen paní Hanu Hegerovou). Požitek z árií byl stupňován zábavným číslem p. Jaroslava Čejky, kte-rého si čtenáři mé generace a starší pamatují z TV estrád, kde zpravidla imitoval slepici. Na pánsko-pánském večírku u p. Fukse se p. Čejka převlékl za operní pěvkyni a do zvuku gra-mofonu předváděl pantomimicky její pěvecké vystoupení.

Na to navazuje výtečná část v dokumentární polovině, v níž p. Poláček ještě vyhledal p. Čejku v domově pro seniory a setkal se s ním.

Knihy vyšla již v roce 2013 a asi nejsem sám, kdo o její existenci nevěděl. Jedná se o naprostou skrytou perlu a bez-výhradně ji doporučuji.

V tomto záznamu na blogýsku jsem vypíchl nějaké bulvární legrace. Je potřeba však zdůraznit, že knížka sama nemá žád-nou agendu, kterou by se p. Poláček snažil čtenáři nutit či pod-souvat, ať už idealizující nebo zesměšňující. Jeho jediným záj-mem je poctivá kritická intelektuální a uměnilmilovná zvidavost ohledně tohoto zajímavého fenoménu české literatury a kultu-ry vůbec, jenž pomalu upadá v zapomnění, a snaha zachytit mi-zející stopy Fuksova tajnostkářského života. Vedle životopis-ných prvků je rovnocennou součástí i shrnutí literárněvědných názorů na Fuksovu tvorbu.

Především však kniha nabízí čtenáři cestu k Fuksovu lite-rárnímu dílu.

První věta knihy: *Minul večer, minula noc a přišlo ráno.*

Poslední věta: *Tam byla realita dostatečně vyšperkovaná detaily jeho existenciálního labyrintu.*

Databáze knih: 85 % (ze 33 hodnocení)

Goodreads: 92 % (z 5 hodnocení)

Jára Mikovec

Důstojnějším vynálezem je unikátní sluneční baterie Solex Agitator, ukládající záření do tepelných generátorů elektrárny, která pohání SKUTEČNOU zlatou zbraň: ohromný kanón. A Roger Moore? Navzdory hláškám („Á, slečna Andersonová. Oble-čenou jsem vás málem nepoznal.“) pronášeným v britském poklidu, nebo právě jejich následkem, není moc přesvědčivý. A může za to i scénář činící z něj záměrně nešiku. Domorodý chlapec mu dokonce musí nastartovat motorový člun, načež zostuzený špión hochu odstrčí do moře. Udělal by to děvčeti? Kdo ví. To by se ale Connerymu skutečně stát nemohlo, i skon-čeme tu na chvíli naše vyprávění, neboť další filmy s Bondem byly dočasně víc pohádkami – a dělat z nich proto sci-fi mno-hým znalcům připadá poštetilí. I toto je ale dostačujícím vzor-kem toho, jak se tvůrci filmů s agentem stavěli k vědě a fanta-zii.

Pokračování příště.

Ivo Fencel

Christine Brandová: Slepec

Na dovolené se často dělají divné a pro člověka i nepřírozené věci, takže já (vedle plahočení po horách) četl detektivku. Konkrétně knihu švýcarské autorky Christine Brandové *Slepec*. A vlastně ji mohu doporučit, i když se nejedná o SF, maximálně o technothriller jako v případě Crichtonova *Člověka na konci*.

Dozvíte se něco o používání technologií, které už existují, ale naštěstí je nepotřebujete.

Kniha není nijak literárně objevná, ale čte se rychle a hlavně si díky ní o trochu lépe dovedu představit, jaké je to nevidět. A dověděl jsem se také o existenci aplikace *Be my eyes*. Když si ji nainstaluje nevidomý a potřebuje například zjistit, zda jogurt v jeho ledničce už není prošlý, zapne apku, samozřejmě ovládanou hlasem (omlouvám se za terminologii, mám ještě tlačítkový mobil), ta vytvoří okolo pěti čísel lidí, kteří vidí (a také mají apku nainstalovanou, ale v jiném modu) a prvního, který to zvedne, se slepcem (anonymně) spojí. Mobil už běží v režimu kamera, takže stačí namířit na jogurt a zeptat se. (V praxi je to samozřejmě složitější, může být třeba noc a samostatně žijící slepec si přirozeně nesvítl, nebo je údaj o datu expirace na druhé straně kelímku, ale právě tyhle detaily, které nás vidící hned nenapadnou, dělají knihu zajímavou.)

No a náš slepý hrdina zavolá o pomoc s problémem, která z jeho košil je modrá, chystá se na návštěvu k vidícím a chce udělat dobrý dojem, právě v okamžiku, kdy je žena, která mu má pomoci, přepadena a asi i unesena. A pak následuje detektivka...

Jako jsou někteří lidé alergičtí na penicilin, tak já jako dítě starého režimu reaguji precitlivěle na pokusy mě vychovávat. Takže mě trochu iritovalo, když u kladných postav bylo zdůrazňováno, že do práce jezdí na kole, což v ději nehrálo vůbec žádnou roli. (Ono také jak, kdyby kvůli kolu komisař někam přijel

pozdě, dalo by se to vysvětlovat jako špatný autorčin vztah k cyklismu, že :-)

Ještě „násilnější“ mi přišla epizoda, kdy hrdinka při ranním joggingu potká na nábřeží rovněž jogujícího poslance za protimigrační stranu a pak si vyčítá, že jí dobré vychování zabránilo shodit jej do řeky. V knize uprchlíci nehrají naprosto žádnou roli, to jen aby čtenáři došlo, že hrdinka je opravdu dobrý a soucitný člověk... (Brandová vydává v Německu a píše tedy i pro Němce, pokud tedy ne hlavně pro ně, možná tedy jde o úlitbu nakladateli.)

Vlastní příběh je jako detektivka v nejlepším případě průměrný. Celé je to vystavěno na tom, že investigativní novinářka Milla, která uvěří slepému Nathanielovi, že byl svědkem zločinu, chodí s komisařem Bandinim. Komisař je vzorňák, takže jí neprozradí, co ví policie, také proto, aby se to ani omylem nedostalo do TV, kde Milla pracuje. Má s tím tuším už jednu špatnou zkušenost. Ona mu zase nemůže říci vše, co už ví, protože musí chránit své zdroje a ne všechny informace získává s dodržáním všech předpisů a nařízení...

Takže kdyby se někdo z nich prohřešil proti svým profesním zásadám, případ by snadno rozloukli a nedošlo by ani na dramatické finále...

Doufal jsem, že se z knihy dozvím něco o životě Švýcarů či ve Švýcarsku, ale na rozdíl od spousty detailů ze života samostatně žijícího slepce jsem se dověděl jen to, že i švýcarská média jsou pod vlivem levice, samozřejmě blahodárným, vždyť to myslí dobře, a že dobří lidé jezdí na kole. U komisaře Bandiniho jsou na rozdíl od Milly zmínění tuším sicilští předci, jakou řečí spolu ale mluví, jsem se nedověděl, ale zřejmě německy, děj se vlastně odehrává jen v Curychu, Bernu a na cestách (automobilem) mezi nimi. **ZR**

Samantha Shannonová: Převorství u pomerančovníku

Fantasy poplatnější moderní době aby člověk pohledal. Všechno důležité tam dělají ženy (bojují, starají se o domácnost, vládnu, kouzlí, rodí děti ... všechno), zatímco muži jsou tam v zásadě jen takový nedůležitý přivažek. Nejde o žádný speciální worldbuilding, bere se to jako normální, a nemá to žádné důsledky pro svět. Jedno z velkých odhalení spočívá v tom, že historicky chrabří rytíř, kterého všichni uctívají, byl ve skutečnosti neschopný podrazák, a všechno za něj vybojovala jeho vyvolená. Dvě hlavní hrdinky jsou lesbi, což je detailně rozebíráno, jediný trochu zajímavý mužský hrdina je gay, což je také detailně rozebíráno. Normální vztah mezi mužem a ženou je tam jen jeden, a je zmíněný tak letmo, že si ho je těžké vůbec všimnout. Aspoň že tam na každé stránce nezdůrazňují, kdo všechno je černoch a jak moc je tím utlačovaný.

Jinak teda autorka tam má spoustu problémů udržet konzistenci vyprávění, a ke konci je to samý deus ex machina, ale přiznám jí i pár dobrých nápadů. Některé dějové linie nebyly úplně špatné, a na některá odhalení jsem docela byl zvědavý. Ale člověk bohužel něco, za co by pochválil, musí snaživě hledat. **Kaven**

Samantha Shannonová: *Převorství u pomerančovníku*, Host 2020, 848 str., 499 Kč

Zaniklá řemesla

Narafičil mi Google před pár dny na monitor odkaz na článek o tradičních řemeslech, která se přestěhovala ze života do muzea, patrně proto, že jsem předtím hledal, jestli má muzeum v Blatné v neděli otevřeno. Takže přede mnou chvíli definovali pasíři, nunváři, brabenáři, dráteníci a kolomazníci, dokonce i trhač kotic do korzetů. Všichni s nostalgii doby, kdy čas ještě vlídně plynul, v řekách skákali přes jezy lososi a na dvorku na Starém bělidle se líně povalovali Sultán s Tyremem.

Mně ale, místo abych se zasníl, vytanula na myslí doba méně bukolická, kdy čas nahradilo bežčasí, ze škol byli vyhazováni profesori, protože si troufli mít vlastní názor a na Prvního máje dav ustrašených pracujících s mávátky bez nadšení skandoval cosi o KSČ a SSSR, dokud byla tribuna na doslech. I tahle doba má svá zaniklá řemesla. Třeba vekslák. Nebo pokrývač.

Poměrně dost se toho ví o vekslácích, o kterých Vít Olmer natočil film Bony a klid, figurují v krimi příbězích situovaných do husákovských dob a ti špičkoví využili za totality akumulovaný finanční i sociální kapitál, aby na něm v divokých devadesátkách vystavěli některá dosud prosperující miliardářství.

Mnohem méně se mluví o pokrývačství, možná proto, že miliardářství se na něm založit nedalo. Mám na myslí pokrývačství literární, tedy poskytování jména zakázanému autorovi, aby ten mohl vydat knihu, překlad, nabídnout divadlu hru. Pokrývač byl vlastně cosi jako neziskovka s jedním členem-dobrovolníkem, který navíc musel své dobrovolnictví tajit. Čím méně lidí o něm vědělo, tím menší bylo riziko, že se o pravém autorovi dozvědí režimní pohůnci, vše zmaří a udělají zakázaného autora i z pokrývače.

Takhle například Jan Zábrana pokrýval svého přítele Josefa Škvoreckého, když podepisoval neobyčejně populární příběhy detektivní kanceláře Ostrozrak, které ve skutečnosti napsali

společně. Slavnou Baladu pro banditu napsal zakázaný Milan Uhde, na plakátech však stál jako autor režisér Provázku Zdeněk Pospíšil. Skvělé překlady Antonína Přídala vycházely pod jménem jeho přítele sinologa Mirka Čejky, monografii Jaroslava Šedivého Metternich kontra Napoleon podepsal Jan Halada... Též jsem si k tomu řemeslu přičichl a dvě knížky povídek, které jsme dali dohromady s přítelem Sašou Kramerem, jsem podepsal sám, protože Sašovi by za Husáka vydali snad jen dcerku Dadlu ve školce, aby jim tam nezůstala přes noc.

Nejslavnější pokrývačský kousek se ovšem odehrál nikoli u nás, ale v Hollywoodu, který taky měl své hodně temné chvíle. Oskarový film Prázdniny v Říme napsal scénárista Donald Trumbo, který byl v dobách mcarthysmu na černé listině, a pro sošku si musel dojíti jeho přítel a pokrývač I. M. Hunter. Trumbo byl do titulků připsán až po 49 letech.

Je dobře, že zrovna tohle řemeslo zaniklo, na rozdíl od těch starších a bukolických. Ale vědět by se o něm mělo.

Jaroslav Veis

Apokryf spisovatelský

Chlapec z intelektuální moskevské rodiny hrál s chlapci na dvoře fotbal a nešťastnou náhodou rozbil míčem okno.

Rozzlobený domovník vyběhl ze suterénního bytu s koštětem v ruce a rozběhl se za chlapcem. Chlapec běžel a přemýšlel: „Proč jsem šel na dvůr, na co je mi tenhle pitomý fotbalový míč? Pocházím z intelektuální rodiny, rád hraji na housle a čtu chytré knihy. A já tu utíkám před nějakým hnusným správcem se smetákem. Kéž bych žil na Kubě, neutíkal bych před domovníkem, ale povídal bych si o literatuře s velkým americkým spisovatelem Ernestem Hemingwayem.“

Právě v té době seděl velký americký spisovatel Ernest Hemingway ve špinavé kubánské krčmě za sklenicí rumu a říkal si: „Co tady dělám? Tohle místo je nechutné! Zpoceně ženy a zpození černoši, horko, teplý rum, špína. Život mi proklouzává mezi prsty. Kéž bych teď seděl v Paříži se svým přítelem, velkým francouzským spisovatelem André Mauroisem, popíjel absint v kavárně na Montmartru, obdivoval Eiffelovu věž a mluvil o literatuře...“

Ve stejné době seděl velký francouzský spisovatel André Maurois v kavárně na Montmartru, popíjel levné víno a přemýš-

lel: „Zatracená Paříž... Děvky, ulepené stoly, nekonečný a otravný šanson... Ta ošklivá Eiffelovka, ta špína na ulicích a smrad... Kéž bych teď mohl sedět v Moskvě s velkým ruským spisovatelem Andrejem Platonovem, pít vodku a mluvit o literatuře...“

A právě v té době běžel v Moskvě velký ruský spisovatel Andrej Platonov s koštětem přes dvůr za chlapcem z moskevské intelektuální rodiny Livijem Ščipačovem, který omylem rozbil míčem okno, ale později se jako Timur stane vzorem sovětské mládeže, a myslel si: „Až ho doženu – já ho kurva zabiju!“

Odposlechnuto

Moje expřítelkyně řekla, že se chce ke mně vrátit zpátky. Jsem prostě šťastlivec: nejdříve jsem vyhrál v loterii a pak ještě tohle.

DANIELSOFT

Nikdy nepoužívej záchod ve snu. Je to chyták! **Zom664**

Čtu v novinách, že policie hledá rasově motivovaného útočníka. Tak jsem jim zavolaal, ale prý to nebyla nabídka práce.

Chrochtadlo

Stanislav Sousedík: Svět, ve kterém jsem žil

Dnešní knihu mi doporučil a rovnou zapůjčil p. prezident fandomu.

Byl to kvalitní tip. Podobnou literaturu jsem dosud nečetl: jde o soukromé paměti štábního kapitána československé armády p. Stanislava Sousedíka (ročník 1897), které psal na přelomu šedesátých a sedmdesátých let, na sklonku života, pro své potomky. Byl to šťastný nápad: autor měl co říct, v životě prošel nelehkými zkouškami a obstál v nich na výbornou. Metaforicky řečeno, oheň a tlak, jemuž byl od mládí vystaven, zušlechtily jeho životní materiál natolik, že je rozhodně opodstatněné, aby se o osudy p. Sousedíka zajímala i širší veřejnost, nejen jeho nejbližší, kterým svůj text adresoval.

Vyprávění začíná u svých prarodičů, tj. počátkem 19. století. Již jeho předkové byli přemýšliví, aktivní a podnikaví. Většinou působili v různých potravinářských oborech – zejména ve zpracování ovoce; buď jako manažeři nebo na vlastním.

Kniha ukazuje hned několik historických období z perspektivy, která byla pro mě nová a rozšířila mi obzory.

Prvním tématem je působení autorových předků. Přestože byli uvědomělí Češi, žili a pracovali většinu života v dnešním Polsku. Přitom poměrně plynule přecházeli z Haliče v rakouském záboru do ruského záboru Polska. Setkáváme se s tím, že v této části Evropy bylo běžné, že v potravinářském průmyslu byli Češi žádáni jako různí inženýři, inovátoři a ředitelé.

Silná vzpomínka na působení autorova otce jakožto ředitele ovocnářského podniku ve Varšavě, tzn. v tehdejším Rusku, se váže na první ruskou revoluci v r. 1905.

Rok 1905 se stal první vážnou předzvěstí bolševické říjnové revoluce v říjnu 1917. A do tohoto kotle, kdy záležitosti v Rusku kulminovaly, jsme my jedné letní soboty přijeli za otcem na prázdniny. Ve Varšavě v té době již docházelo k přestřelkám, všude hlídkovalo vojsko a v továrnách již tu a tam docházelo k likvidaci vedení.

V neděli, tj. hned druhý den po naše příjezdu, služka přinesla zprávu, že v sousední továrně zabili Čecha, inženýra. Cizinci prý vyžírají zemi a berou místním lidem chleba. No, my kluci jsme spali dobře, nevím ovšem, jak spali otec s matkou. Asi špatně, a oprávněně. V pondělí časně ráno nás probudilo boučení a lomcování s domovními dveřmi. Dostavili se „delegáti“, kteří odvedli otce s sebou. V továrně byla vyhlášena stávka a otec byl odveden do kanceláře „k dalšímu řízení“. Na závěr odborového jednání – tak bychom to shromáždění nejspíše nazvali dnes – otce vyvěkli z kanceláře ven, posadili ho na trakař a v průvodu všeho dělnictva, které zpívalo nějakou bolševickou píseň, ho vyvázeli za továrnu na popravu. V jiných továrnách, jak jsme se později dozvěděli, nACPávali majitele či vedoucí do pytlů a také je vyvázeli na trakařích za rohy továren, po cestě je však již ubodali. V našem případě k tomu nedošlo, snad proto, že většinu dělnictva v průvodu tvořily ženy. My s maminkou jsme se na tento demonstrační a revoluční průvod dívali z okna. Matka klečela, hlasitě plakala a přerývaně se modlila. Otce vyvezli za továrnu a chystali se k exekuci. Měl být pověšen. Ale tu se na scéně objevila naše služka, kterou asi pohnul pohled na naše zoufalství, a Bohem zaklínala lidi, aby měli rozum, že zrov-

na tomu člověku přijela žena a děti, ale ničí celou rodinu a že otec stejně odjede z Ruska pryč. Naléhala na ně, že zabitím něčeho nedocílí, a prosila je, aby ho pustili. Byl to snad zázrak, který způsobila vroucnost našich modliteb, že jí dělníci vyhověli. Otce vyklopili z trakaře a musel se jim zapřísáhnout, že už nikdy nepřekročí práh továrny.

Úplně nejzajímavější je pak vzpomínka na studium na c. a k. dělostřelecké kadetní škole ve Vídni. Česká literatura má mnohá svědectví o diskriminaci Čechů v rakouské armádě; o nepřátelském naladění části důstojníků vůči českému mužstvu svědčí i tato kniha. Obraz rakouské armády doplňuje o další střípek, a sice o naprostou rovnost příležitostí, která panovala mezi důstojníky bez ohledu na národnost. Autor vzpomíná na studium na důstojnické škole takto:

V našem prvním ročníku kadetky bylo asi deset Čechů, dva Poláci, dva Chorvatí, jeden Ital, který o sobě tvrdil, že je Rakušan – jeho otec byl soudním radou v Terstu, a asi třicet Maďarů. Ostatní byli Němci. V našich řadách jsme měli jednoho hraběte, jednoho barona a několik titulů von. Ze strany důstojníků byla vůči všem dodržována naprostá objektivita, méně tomu bylo v našich vlastních řadách. [...] Ale takových případů s postupem času ubývalo, neboť jsme se stále víc a víc stmelovali v jeden pevný, kamarádstvím prosycený kolektiv. Pouta kamarádství byla tak pevná, že jsme si před vymustrováním slibovali – politická situace v roce 1917 nečinila podobné úvahy nijak fantastickými – že kdybychom se někdy v budoucnosti setkali jako velitelé dvou proti sobě stojících front, tak dříve než bychom si začali ubližovat, setkali bychom se osobně a pokusili se o rozumnou dohodu.

Školu dokončil autor v r. 1917, nastoupil napřed na východní frontu, kde však byl právě uzavřen mír. A tak se přesunul na italskou frontu, kde se účastnil ofenzivy na Piavě a zažil i konec války. Jak válečné akce, tak pak rozpad rakouské armády po vyhlášení míru postavily tehdy sotva dvacetiletého p. Sousedíka před zkoušky, kdy se musel rozhodovat a jednat.

Zajímavé je, že přestože byl autor hrdý na bojový étos důstojníků rakouské armády, nikdy nepochyboval o tom, že si přeje českou státní samostatnost.

Nevím, jestli autor dotáhl paměti až do své současnosti – kniha končí ve 30. letech, kdy p. Sousedík ukončil slibnou vojenskou kariéru v generálním štábu na protest proti manipulaci veřejných zakázek.

Pokud se k publikaci dostanete, jistě doporučuji, čte se jedním dechem. A věřím, že nejsem sám, kdo po jejím přečtení uvidí tuto část našich dějin zase o kousek jinak.

První věta knihy: *Můj dědeček Josef Sousedík se narodil roku 1829 a zemřel ve vysokém věku 86 let.*

Poslední věta: *Přišla tedy na svět ještě jako dcera aktivního důstojníka.*

Databáze knih: 95 % (ze 4 hodnocení)

Goodreads: 100 % (z 1 hodnocení – já)

Jára Mikovec
Stanislav Sousedík: Svět, ve kterém jsem žil, Triton, Praha, 2014, 260 str. 269 Kč

Časem s vědou - říjen

● velkých činech vědy, techniky a medicíny

V dějinách vědy najdeme řadu pokusů, které jsou oslavou lidského fištrónu. Dnes nám chod výročí nabízí takzvané „vážení Země“, které později dostalo titul *Experiment 18. století*. Odehrálo se v letech 1797–98.

V té době už byl známý Newtonův gravitační zákon, podle kterého se každá dvě tělesa navzájem přitahují silou, která je přímo úměrná hmotnosti každého z nich a nepřímo úměrná druhé mocnině vzdálenosti mezi nimi: $F = G \cdot m_1 \cdot m_2 / r^2$.

„Experimentátor století“ vzal 180 centimetrovou dřevěnou tyč a zavěsil ji na tenký drát tak, aby se mohla horizontálně otáčet. Pootočení odečetl pomocí zrcátka odrážejícího světelný paprsek na stupnici. Na konce vahadla připevnil olověné kuličky o hmotnosti 730 gramů. 23 cm od nich umístil dvě velké olověné koule (hmotnost 158 kg). Gravitace koulí přitáhla kuličky (o 4 mm), což vahadlem nepatrně pootočilo. To sledoval dalekohledem skrze skleněné okénko; celé zařízení totiž muselo být uzavřeno ve veliké bedně, aby vahadlem necloumal vzduch rozvířený pohybem obsluhy či tepelnými rozdíly v okolí. Z úhlu natočení pak určil sílu, kterou se koule přitahovaly (necelé 0,2 milióntiny newtonu), a tu porovnal s tíhou kuliček, tedy silou, kterou se přitahovaly se Zemí. Ze známých hmotností koulí a vzdáleností těžišť koulí a Země potom určil hmotnost Země. Vyšlo mu $5,90 \cdot 10^{21}$ tun (dnešní hodnota činí $5,972 \cdot 10^{21}$ tun).

Nuže, tenhle důvtipný hračička se jmenoval Henry Cavendish. Ač Brit, 10. října 1731 se narodil v Nice, kde se jeho vysoce urození rodiče vyhýbali sychravému ostrovnímu podzímku. Jeho otec se kromě politiky zajímal o vědu a k ní přivedl i svého synka. Ten jí propadl natolik, že celý život neznal nic jiného. Napřed tři roky studoval přírodní vědy v Cambridgi a potom, aniž studia dokončil, doma osaměle bádával v chemii a fyzice. Podle slov přítele prý za celý svůj život pronesl méně slov než trapisté – mniši zachovávající přísné mlčení. S jedinou výjimkou – když pobýval v Royal Society. Kupříkladu koncem listopadu 1783 tam četl dopis všestranného přírodovědce Johna Michella, faráře na severu Anglie. Ten soudil, že mnohé vlastnosti hvězd by se daly zjistit měřením, jak gravitace hvězd snižuje rychlost světla, které vyzárají. Zároveň předpokládal, že při pádu na velmi hmotnou hvězdu by těleso mohlo překročit rychlost světla. A naopak: „Je-li, že světlo přitahováno stejnou silou jako ostatní tělesa, pak všechno světlo vyslané takovým tělesem by se muselo vrátit zpět...“ Ano, to byla první zmínka o extrémních vesmírných objektech, kterým dnes říkáme *černé díry*...

Byl to právě reverend Michell, kdo výše popsané vážení Země v roce 1783 vymyslel. Dokonce si k tomu začal stavět aparaturu, ale tu do své smrti roku 1793 nezprovoznil a ona nakonec skončila u Cavendishe. Teprve ten jí vylepšil, dopiplal a – zbytek už známe.

Leč Cavendish učinil i významné vlastní vědecké objevy. Třeba hned v lednu 1784 na schůzi královských učenců předkládá jeden z nich: „Voda není základním elementem, jak se dosud soudilo, nýbrž sestává z deflogistovaného vzduchu spojeného s flogistonem.“ Přeloženo: Voda není chemický prvek, ale sloučenina kyslíku s vodíkem... Dnes se to každý dozví nejspíše v šesté třídě, ale tehdy takové prohlášení vyvolalo šok.

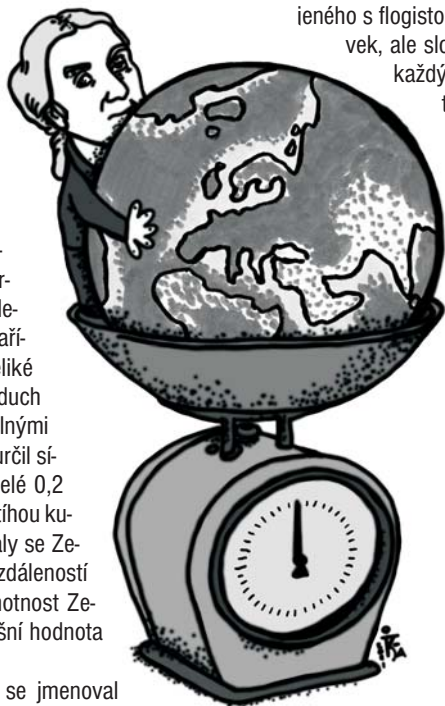
Nejvíce se ale věnoval výzkumu plynů. Objevil vodík, objasnil vlastnosti oxidu uhličitého, stanovil složení vzduchu. „Pokud v naší atmosféře existuje nějaká část dusíku, která nemůže být převedena na dusíkatou kyselinu, není to víc než 1/120 původního objemu vzduchu.“ (Po více než sto letech jeho krajane John Rayleigh s Williamem Ramsayem vyvázali „pravý“ atmosférický dusík rozžhaveným hořčíkem jako pevný nitrid hořečnatý, a tím izolovali zbyteček nového plynného prvku, který nazvali argon. Dnes víme, že argon tvoří zhruba 1/107 objemu vzduchu.)

Dnešní medicína by Cavendishovi dozajista přišla hned několik psychiatrických diagnóz (nejspíše souvisejících s autismem). Tehdy ho považovala pouze za podivína. Přestože byl majitelem nejvyššího vkladu v Bank of England,

celý život nosil jeden fialový kabát a jeden třírohý klobouk; pokud utrácel, tak za vědecké pomůcky. Do společnosti nechodil, mluvil jen v nevyhnutelných případech, se služebnictvem jednal prostřednictvím psaných příkazů. Stranil se žen – když si prý některá služebná nedala pozor a nechala se spatřit, dostala padáka. Portrétovat se nedal, jediná jeho podobizna vznikla potají.

„Nejbohatší z učených a nejučenější z bohatých“ zemřel v únoru 1810 ve svém londýnském paláci. Na smrtelném loži pronesl: „Jakékoli prodloužení života jenom prodlouží jeho bídu.“ Potom všechno poslal pryč, aby mohl soustředěně studovat, jak umírá.

Víc o tom, čím vším se doma zabýval, se svět dozvěděl až devětašedesát let po jeho smrti, kdy významný fyzik James Clerk Maxwell vydal jeho nezveřejněné spisy: Kromě již řečeného Cavendish objevil Coulombův zákon deset let před Coulombem, Ohmův půlstoletí před Ohmem, pojem dielektrické konstanty šedesát let před Faradayem... **František Houdek**

Učitelé věci

Třeštění letitého popularizátora 113

Pár let před druhou světovou válkou Norman Holter jako student fyziky a chemie na Kalifornské univerzitě obsluhoval přístroje při výzkumu vlivu vitamínu C na únavnost kosterního svalstva. Hledal přitom způsob, jak co nejmíň zkreslit odpověď na podráždění svalu stimulačními elektrodami. Nešlo by sval dráždit bez nich? Každý nervový vzruch přece vytváří elektrické pole, a tak vypracoval metodu bezkontaktního dráždění nervu elektromagnetickým polem. Úspěch ho přivedl ke stimulování mozku krysy pomocí rádiových vln. Přitom ho napadlo zkusit stimulační impulsy do mozku nejen vysílat, ale stejnou cestou i registrovat jeho odpověď.

Po válce založil v rodné Montaně vlastní firmu na vývoj „registrace elektrofyziologických jevů u lidí při běžné denní činnosti pomocí rádia“. Laborku měl v zadním skladišti rodinného obchůdku, později ve zrušené železniční stanici.

Když roku 1949 dokázal přimout a zaznamenat elektroencefalogram (EEG) kluka jedoucího na kole, vrhl se na totéž s EKG, poněvadž „srdeční potenciály jsou desetkrát silnější než mozkové a tedy snadněji zachytitelné. Navíc je mnohem víc nemocí srdce než mozku“. Ještě téhož roku sestrojil 45kilový přístroj pro telemetrii EKG; přijatý signál se zprvu průběžně zobrazoval na osciloskopu, později nahrával na magnetofonový pásek. Vynález tranzistorů pak umožnil celé zařízení zmenšit do hmotnosti 1 kg. Jenže: Přístroj sice registroval EKG po dobu 24 hodin, jak ale oněch cca 100 000 zaznamenaných tepů (odborně komorových komplexů) následně analyzovat? Holter už to chtěl vzdát, ale jeden z mála odborníků, který mu věřil, ho povzbuzoval: „Pokračujte, z vaší práce se vyklubá život zachraňující vynález!“ Holter se tedy spojil s firmou Del Mar Avionics v Los Angeles a společně vyvinuli metodu „audiovizuální superponované EKG-prezentace (AVSEP)“. Pásek se přehrává šedesátinásobnou rychlostí a průrušovač umožňuje překrývání tepů, takže na obrazovce je vidět „stojící“ obraz, na němž se odchylky od normálního rytmu dají snadno rozpoznat. Celodenní záznam tak lze vyhodnotit za 24 minuty. Po otestování u 200 pacientů Holter výsledky publikoval **20. října 1961** ve *Science* pod názvem *New Method for Heart Studies*. (Tady si připomeňme, že metodu EKG vynalezl roku 1903 nizozemský lékař Willem Einthoven.)

Jakkoli se dálkově sledovaly třeba EKG astronautů při letech programu Apollo, hlavní význam metody spočíval v každodenní lékařské praxi. Když Norman Holter roku 1983 devětašedesátiletý umíral, *holterovské monitorování* patřilo k oporám moderní kardiologie.

Holterův mladší (britský) současník Godfrey Hounsfield naopak nikdy na univerzitě nestudoval a většinu vzdělání získal jako samouk. Jako kluk začal s výzkumem principů létání pomocí vlastnoručně sestrojeného kluzáku, se kterým startoval z kopky sena. Sestavoval elektrické přístroje k záznamu dat, málem vyletěl do vzduchu při studiu tryskového pohonu na acetylén. Po válce začal ve firmě Electrical and Musical Instruments (EMI) pracovat na radarových systémech a řízených střelách; k tomu roku 1959 sestrojil první plně tranzistorový počítač v Británii. Potom díky Beatles vydělala EMI tolik, že dala Hounsfieldovi balík peněz a volnost dělat, co bude chtít. Toho pak jednou při procházce napadlo sestrojít výpočetní tomograf. Samozřejmě znal práci ruského matematika Johanna Radona, rodáka z Děčína, který v roce 1917 ukázal, jak lze z velkého počtu dvourozměrných projekcí tělesa rekonstruovat jeho trojrozměrný tvar. A znal i práce Jihoafričana Allana Cormacka o půl století později, který dokázal ze série rentgenových projekcí z různých úhlů vypočítat zeslabovací koeficienty jedné vrstvy a následně z toho odvodil matematickou teorii rekonstrukce obrazu. Hounsfield tohle všechno prověřil, potom vypracoval rekonstrukční algoritmus, a nakonec sestrojil první klinický výpočetní tomograf (CAT), který **1. října 1971**

představil v nemocnici v londýnském Wimbledonu. Zájem byl obrovský – do čtyř let prodávalo výpočetní tomografy deset firem. (Tady si zase připomeňme, že první snímek lidských tkání pomocí rentgenového záření udělal už při jeho objevu roku 1895 německý fyzik Konrad Röntgen.)

V roce 1979 dostal Hounsfield Nobelovu cenu. Když roku 2004 pětáosmdesátiletý umíral, výpočetní tomografie (využívající už i jiná záření než rentgenové) vládla lékařskému zobrazování.

Nyní mi tane pohádka *Moudrý zlatník* a její ústřední otázka: „Řezbář udělal pannu, krejčí na ni ušil šaty, ale mluvce jí dal řeč. Komu nyní ta panna náleží?“ Samozřejmě mluvčí, zní odpověď.

Asi tušíte, kam mířím. Při CT měření získáme obrovskou kupu dat – čísel, která sama o sobě nedávají žádný smysl. Musí se zpracovat tak, aby daly prostorový obraz. Což žádá vyvinout a implementovat příslušný návod, software. Totéž platí o bezpečnosti více či méně „chytrých“ strojů, nástrojů a přístrojů kolem nás.

Výcvik všech těchto novorozených udělatek k žádoucí službě, to je profese sice nenápadná, leč nepostradatelná, všudypřítomná. *Vývojář*, to je takový mluvce 21. století.

František Houdek

Oswald Spengler: Zánik Západu

Mnozí konzervativní internetoví komentátoři s oblibou přináší citáty p. Spenglera, tak jsem se přes prázdniny rozhodl udělat si o *Zániku Západu* vlastní obrázek.

Dílo vyšlo hned po první světové válce, takže z hlediska autorských práv je dnes již volné. Stáhl jsem si z nějaké americké univerzity sken původního německého vydání a to jsem poslouchal pomocí funkce text-to-speech na mobilu.

Až dodatečně jsem zjistil, že jsem poslouchal jen druhý díl, ale snad to tolik nevdá.

Bylo to krásných pár dnů: obě děti byly na táboře, já si vzal dovolenou a udělal jsem si nějaké cyklovýlety. Ráno jsem pustil *Zánik Západu*, snídal jsem při něm, dal si kafe, zjistil, že mám píchlou duši, vyměnil duši, pak se přesunoval autem k Ohři (projel jsem si nadvakrát dolní Poohří), v autě jsem to poslouchal z autorádia, pak jsem pořád poslouchal to německé syntetické kvákání z mobilu celý den na kole: buď z malých sluchátek, nebo ještě raději – mimo lidskou společnost – nahlasito.

Samozřejmě z tohoto způsobu četby vyplývá několik varování: když foukal vítr nebo kolem jely nákladáky, tak jsem nic neslyšel.

Často jsem přemýšlel nad něčím jiným a nevnímá jsem p. Spenglera. Taky ta automaticky vytvořená e-kniha ze starého vydání měla docela dost chybně rozeznávaných slov, ale mnohem horší bylo, že v souboru nebyly odfiltrovány poznámky pod čarou, takže text byl každou chvíli drsně přetřžen nějakým odkazem na jiné knihy.

I tak to bylo krásné.

Názor na knihu nelze vyjádřit úplně jednoduše: myslím, že hlavní myšlenka bude nejspíš správná, totiž že jednotlivé historické kultury mají každá svůj vznik, růst, úpadek a zánik. Všechno na světě má začátek a konec. Taky si myslím, že je možné, že odpovídající fáze vývoje jednotlivých kultur mají nějaké podobnosti.

Aby se taková teze dala doložit vědecky, tak bych očekával porovnání nějakých datových řad. Ta kniha však vůbec vědecká není. Je to šílený proud vět, v němž jsou zábavné pasáže, ale naopak celé dlouhé odstavce, ba i kapitoly, které vůbec nedávají smysl. Hlavně v úvodu se p. Spengler snažil konstruovat nějaké pojmy popisující živou přírodu, které mi však nepřípadaly přínosné.

Osobně si myslím, že na základě myšlenky obdobných fází vývoje různých kultur lze vytvořit zábavné komentáře a duchauplné anekdoty. Metodou p. Spenglera však nelze takovou tezi doložit a hezky odprezentovat. Jeho vyprávění je svévolné a neodůvodněně autoritativní takovou měrou, že ani nejbláhosklonnější čtenář ho nemůže brát příliš vážně.

Má velice málo příkladů z moderní doby: dnešnímu čtenáři je cizí tehdejší samozřejmost, že vzdělaná vrstva znala z gymnázií poměrně detailně dost antických textů přímo v originálu a byla důvěrně seznámena s řeckou a římskou historií.

V tom bych viděl možný přínos pro běžného dnešního čtenáře: přináší aktualizaci starověkých témat způsobem, který dnes není obvyklý a málo lidí ho je schopno. Myslím, že *Zánik Západu* podává novou živost třeba římským politickým sporům mezi optimáty a populáry. Velice pěkné jsou též kapitoly o raném křesťanství, kde autor vede různé paralely mezi myšlenkovými proudy východního Středomoří i tam, kde je dnes nevnímáme: staří řečtí myslitelé, židovství, mazdaismus, rané křesťanství a jeho jednotlivé směry, islám.

Pokud jde o ideologické využití p. Spenglera pro novou západní pravici, ani zde si nejsem úplně jistý, jestli jim *Zánik Západu* naplní příslib, který lze čekat dle titulu. Sám autor a jeho dílo jistě historicky patří do tradice německé konzervativní pravice. Jeho myšlenky však myslím nehovoří k dnešku nijak výjimečně úderně. Jistě lze nalézt štěpné citáty, ale dílo jako celek není rozhodně populistické a vlastně ani moc politické.

Název *Zánik Západu* sice konvenuje konzervativním pocitům (nejen aktuálním), ale problém je v tom, že název knihy měl hlavně

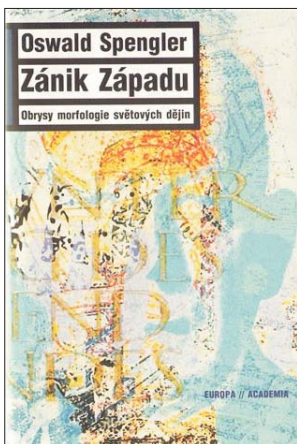
obchodní důvody, neodpovídá však příliš tomu, co se v knize skutečně píše.

Snad jako jediné téma, které by mohlo rezonovat části dnešní konzervativní pravice, by mohl být odpor k velkoměstům. Velkoměstskou aglomeraci vidí p. Spengler jako základní znak končící fáze kultury; velkoměsto nemá smysl pro krásu, pěstuje ošklivé prostředí, které obývají feláhové – bezcharakterní masa apatických jedinců bez morálních kvalit. Označení feláh si vzal autor ze starého Egypta. Velkoměsto je projevem obchodnické a vzdělanecké fáze společnosti, je mírumilovné, pěstuje vzdělání, může existovat dlouhé generace, než zanikne.

V živé kultuře (na rozdíl od úpadkového velkoměsta) dle p. Spenglera se však muži a ženy „nevzdělávají“ k poznání, ale jsou „kultivováni“, aby získali „takt“. Takt je jedním ze zásadních – a přitom ne úplně jasných – pojmů, které se prolínají celým textem.

Někdy se cituje jeho odpor k ženské emancipaci od mateřské úlohy, když tento vývoj – na dnešní poměry tvrdě, až brutálně – p. Spengler spojuje s šířící se neplodností. V tom je jeho pohled pro dnešek však překonaný a asi neinspiruje moc ani pravici. Na téma rozdílů mezi muži a ženami však lze u p. Spenglera nalézt jistě i zábavné citáty, které nejsou jen o plodnosti. Třeba, že ženy mají více vrozeného taktu určitého druhu než muži:

Jelikož ženy jsou pudovější a je jim bližší kosmický rozměr, přivývají rychleji formám nového prostředí. Ženy z nízkých vrstev se po pár letech pohybují s naprostou jistotou v urozeném světě, avšak stejně rychle klesají zase zpět. Muž se mění obtížněji, neboť je uvědomělejší. Proletář nikdy nebu-

de aristokratem a aristokrat nikdy proletářem. Teprve synové mají takt nového prostředí.

Posledním tématem z tohoto soudu je otázka rasy. *Zánik Západu* je slova „rasa“ plný, ale opět si nemyslím, že je nějak moc relevantní pro dnešní bojovníky identitářních válek. Ani po přečtení knihy si nejsem úplně jistý, co autor pod pojmem „rasa“ rozuměl. Dle všeho mu šlo o kvalitu duševní – kvalitu lidského charakteru, skupinu lidí spojených společným údem; přičemž rozebírá empirický postřeh, že na určitém území se fakticky daří určitému typu takových kvalit a tyto kvality jsou jen omezeně přenositelné jinam. Toto si myslím, že je dobrý postřeh a možná celkem pravdivý. Nezdá se mi však, že by p. Spenglerovi šlo příliš o etnickou příslušnost nebo biologické rysy.

Rasový charakter určité lidské hlavy je slučitelný s jakýmkoliv myslitelným tvarem lebky. Rozhodující nejsou kosti, nýbrž maso, pohled, mimika. Od dob romantiky se mluví o indogermánské rase. Ale existuje árijská nebo semitská lebka? Lze rozeznat lebku keltskou od franské anebo búrskou od arabské? [...] Že kosti jsou lhostejné pro to, co nazýváme vyšší lidskou rasou, lze doložit drastickým pokusem: nechť jsou lidé co nejrozličnějších rasových rozdílů pozorováni pod rentgenem a nechť se určuje jejich duševní „rasa“. Bude přímo směšné, že pod rentgenem každá „rasa“ náhle naprosto zmizí. [...]

Pevná klasifikace ras, ambice všech antropologů, je nemožná. Pouhý pokus o ni odporuje podstatě rasy a každý myslitelný systematický návrh je nutným zkreslením a nepochopením, o co tu jde. Rasa, na rozdíl od jazyka, je naprosto nesystematická. Vposledku má každý jednotlivý člověk v každý okamžik jeho bytí svou vlastní rasu.

Nechť tvrdit, že p. Spengler byl moderní liberál, už proto ne, že byl dost možná antisemita (nejsem si jist) a měl i řadu jiných osobních libůstek a nelibůstek – jestli jsem to třeba

správně pochopil, tak neměl rád podvojně účetnictví. Nebyl však současně asi ani nacionálně socialistický germánský rasista a distancoval se – ne bez osobní statečnosti – ještě za svého života od nacistické politické praxe. Byl dítětem své doby, konzervativním německým profesorem, který vydal knihu v době traumatu z prohrané války a pachuti z vypjatého válečného nacionálního velikášství.

Dělal jsem si čárku pokaždé, kdy psal něco o Čechách nebo Čechách, ale nakonec jsem si udělal jen jednu čárku, když ve výčtu raných reformátorů zmínil jméno p. Husa.

Závěrem bych tedy zhodnotil čtenářský dojem tak, že titul *Zánik Západu* je klamavou reklamou a nic o zániku Západu nepíše. Fajšmekrům snad může přinést trochu potěšení ze sáhodlouhého nového přeřkání starověkých politických a ideových hádek. Největší zklamání asi přinese těm, kdo by čekali politický pamflet vyjadřující se k současné anglosaské kulturní válce. Na knižních portálech se těší stále překvapivě vysokému hodnocení: dle mého vysoké hodnocení pramení spíše z pýchy čtenářů, že přetpěli zmatený žvanivý text. Osobně tu to knihu příliš vysoko necením, ale když už jsem dal druhý díl, tak bych se příležitostně podíval ještě na první díl, zda nebude zajímavější. Když jsem jím namátkou listoval, tak mi přišel legračnější – narazil jsem třeba na pasáž, kde p. Spengler autoritativně stanoví ideologický význam různých barev.

První věta knihy: *Pozoruj večerní květiny, když se v klesajícím slunci jedna po druhé ukládají ke spánku: prostoupí tě něco tajemného, pocit záhadného strachu před tímto slepým, snovým, se zemí spojeným bytím.*

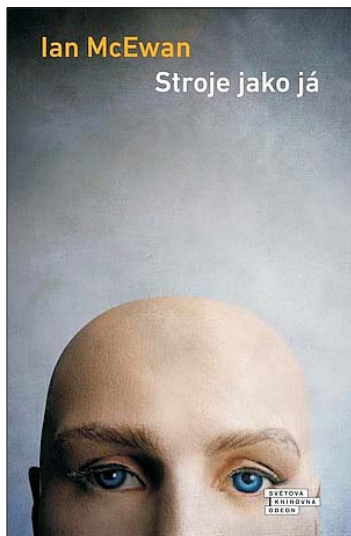
Poslední věta: *Ducunt fata volentem, nolentem trahunt.*

Jára Mikovec

Databáze knih: 81 % (ze 16 hodnocení)

Goodreads: 89 % (z 246 hodnocení)

Kontrafaktuální invarianty v knize Iana McEwana *Stroje jako já a lidé jako vy*

Přiznám se, že po anotacích zdůrazňujících, že v románu „Velká Británie prohrála válku o Falklandy“ jsem se obával, že levicový autor chce alespoň takto připravit baronku Thatcherovou o vítězství v poslední válce. Ale o to tam naštěstí jde až v poslední řadě.

McEwan nám představuje svět, který by mohl existovat, kdyby se nějaký britský gentleman začal věnovat bakteriologii o sto let dříve než v našem univerzu. Dospělosti by se dožilo o hodně víc lidí a třeba by to vedlo k tomu, že by náš současný „pokrok“ nastal už v roce 1982. Turingova homosexualita je společensky akceptovaná, k odsouzení muže za znásilnění stačí slovo ženy (a nic nepomůže obhajoba dokládající, že k němu do bytu přišla v noci sama a měla s sebou láhev vodky).

Nastal ale také třeba daleko rychlejší rozvoj umělé inteligence, a náš hrdina, který si nějak neví rady sám se sebou, si za zděděný dům koupí androida. Z této docela originálně uchopené linie nebudu nic prozrazovat, upozorním na pár maličkostí, které jsou pro Británii nejspíše konstantní ve všech alternativních vesmírech, nehledě na to, jak daleko jdou pokroky v AI. V čekárně u doktora se čeká pět hodin, neseženete řemeslníka, který něco umí, popeláři stávkují, ale není třeba z toho dělat drama, vždyť v indických městech to takhle smrdí trvale. Tohle mi na knize přišlo skoro nejzábavnější. **ZR**

Ian McEwan: Stroje jako já, Euromedia, doslov Ivan Adamovič, 360 str., 399 Kč

DOGMA

1917 – další film, co opět nezobrazuje ty nejhorší hrůzy (první světové) války v detailu, ale jinak je to dost působivé, s dobrou hudbou a výtečnou kamerou, která jakoby jede všechno na jeden jediný dlóóóuhý záběr. Víc pro kameramanské činčurádičky než pro scenáristické finesy se k tomu určitě ještě vrátím.

BLÍZENEC – přiznejme, že svět má i normálně o jednoho Willa Smithe víc, než potřebuje, tak k čemu hned dva? Tím spíš, když upoutávka na tenhle film klame akčním tělem, ve skutečnosti jde častěji o nudné rozhovory mezi starým a mladým Willem. Něco málo akčních scén je navíc produktem triků a ne Willovy fyziky, a je to na nich vidět, a to už ani nezmiňujeme hlavního padoucha, který může mít armádu vojáků imunních vůči bolesti, ale touží po jednom jediném Smithovi...

DÉMON ZATRACENÍ – kombinace čarodějnického hororu a Hitchcockova Okna do dvora. Snaha byla, ale bohužel se okrouhle vyhnula zdůvodnění, proč se to jmenuje zrovna Démon ztracení, a taky proč jsou děcka ve stromu skladována jak veverčí oříšky na zimu. Mohla to být „řácká depka“, ale chtělo to koule – a ty čarodějnice, jak známo, nemají.

KRÁLÍČEK JOJO – má sympatický žánr komediálního dramatu a připomíná Život je krásný, ale marná sláva, snaha vnutit divákům lidskost malého nácka (jakkoliv dobře zahaného) je stejně marná a komická, jako snaha nacistů přesvědčit svět o nylidskosti židů.

Odposlechnuto (vztahy)

Inzerát na Nyxu (Praha, Hlubočepy, případně Hradčanská) Nechcete někdo mrkev? Žena na Košíku nakoupila místo devíti kusů mrkve devět kilových pytlů mrkve (a ještě dvě mrkve s natí). Vyměníme za cokoli, kromě mrkve. **FONTAN**

Když žena říká „Cože?“, tak není hluchá. Je jen milá a dává ti šanci říct svůj názor lépe, jinak, opačně...

Svoji ženě nemohu nikdy vytknout nepořádek, protože jsem si 19. 4. 2009 odpoledne neuklidil svetř.

Tichý muž obvykle přemýšlí.

Tichá žena je obvykle pěkně nasraná.

Nic nevylepší kilo tuku tak jako bradavka. **NYX**

Zvířata se predátorům brání ostny, zuby, jedem, rohy atd. Člověk má na obranu jen slova: „Chceš nové boty, drahá?“

Samice pavouků sežerou svého manžela. Přijde mi to jako mnohem milosrdnější, než jak je tomu u lidí. **Ježíš**

KOŘIST – bafací horor a krokodýlové v něm také tak fungují. S hezkými panoramaticko-katastrofickými záběry pohodový letní popcorn, který budete zapomínat déle, než jste mysleli.

STAR WARS: VZESTUP SKYWALKERA – čili Machina ex deus. Kdekdo ožívá, všichni si navzájem půjčují meče, lodě i životy, a evidentně chtějí, aby už byl konec – vždyť i ústřední padouch prosí, aby ho zabili... Plus sympafák Poe, nesympafáčka Ray a spóóůsta kosmolodí z džungle. Pokud mám – a konečně mohu – posoudit celou sérii, tak na špičce Epizody 4 a 5, kus pod nimi 6, pak dlouho dlouho dlouho nic, pak 2 se 7, dlouho nic, 3, nic, nic, a 1, 8 a 9 se melou už v takové hloubce, že je fuk, kdo komu stojí na hlavě.

V ZAJETÍ DÉMONŮ 3: NA ĎÁBLŮV PŘÍKAZ – nebožtík Egon Čierný (budíž mu věčná sláva a lehké spočinutí) říkával: „Když půjdu kolem hřbitova a vybafne na mne jeden kostlivec, tak se leknu. Ale když jich na mne vybafne dvacet, tak si akorát pomyslím, že tam mají spartakiádu.“

A trojka Zajetí démonů je taková démonická spartakiáda, sice slušně natočená, ale veskrze jednoduchá, tradičně hlasitá a ubouchaná, ale (skoro) zbytečná. Jak to bylo doopravdy s vraždou a „d'ábelskou“ obhajobou v případě, který stál tomuhle filmu modelem, by byl možná daleko zajímavější snímek...

WONDER WOMAN 1984 – nezbyvá než parafrázovat nesmrtelný Trhák: jak je ten film blbej, tak je drahej! A můžu to i rozvést: jak je první polovina nudná, tak je ta druhá blbá. A můžu to i dorazit: profeministickou orientaci z úvodu dokáže překonat jen Wonderka houpající se na svém lasu na blešcích...

Filip Gotfrid

Odposlechnuto (aneb u sousedů byl papež)

Dialog s ateisty u nás probíhá převážně formou monologu Tomáše Halíka. **Jan Borovička**

Prý existuje ještě konzervativnější skupina lidí, než jsou účetní. S těmi se ale obvykle moc nepotkáte, ti jen občas volí papeže. **Jyrka**

A možná mají rasově korektní vědci pravdu, když říkají, že Ježíš byl velmi snědý. Nasvědčovala by tomu skutečnost, že ač je otcem nás všech, tak nás opustil a ještě se nevrátil.

meme

Viděl jsem někoho s nápisem na tričku „Pravda + Bůh = Život“. Jen doufám, že si uvědomuje, že to zároveň znamená „Pravda = Život – Bůh“. Lidi, naučte se matiku! **Specz**

Křesťanská ruleta

1. Otevřete Bibli na libovolné stránce.
2. Udělejte přesně to, co je psáno.
3. Poslední, kdo jde do vězení, vyhrává.

Specz

ČS FANDOM

Lem vs Dick = Bílcon? Ano!

Když půjdeme po nadpisové rovnici, pravdou je, že v letošním roce se slaví, hlavně v Polsku a mezi fany SF, rok Stanisława Lema. Důvod? Sto let od narození. A v příštím roce to zase bude čtyřicet let od smrti Philipa K. Dicka.

Ale pro český fandom rok 1982 zase tak smutný nebyl. Proběhl první PARCON a taky ostravští pochopili, že už ledacos jde a vznikl Klub literární fantastiky. Později začal vydávat fanzin Leonardo a svůj ostravský con prozíravě ukryl počínaje rokem 1986 do podzemí Bílovce. Takže letos můžeme mít na klopi krásnou 35. Tolik už uběhlo vody. Bílcon bývá tradičně ke konci roku. Aby bylo možné období chýlíci se ke konci bilancovat ale také i zaostřit do toho následujícího. Tak by bylo možno pochopit úvodní rébus.

Ale titulky označuje něco jiného. Jedná se rovněž o divadelní hru autorů z polského Krakova, jež je inspirována skutečným konfliktem obou mastodontů světové SF. Dopisovali si, uznávali se, až jednou Philip K. Dick napsal udavačský dopis adresovaný FBI, kde tvrdil, že Lem je vlastně skupina východních manipulátorů. Jo, drogy a nemoc (schíza) a další kolem tohoto nositele SF cen a inspirátora mnoha filmových trháků budeme probírat 6. listopadu 2021 v katakombách pod radnicí v Bílovci.

Sešedesát účastníků absorbuje nejen tento příběh, náhledy z různých stran na život a dílo PKD (Blade Runner a další filmové pecky nebudou opomenuty). Osobně bude i několik překladatelů PKD, ale i těch, co by jimi chtěli být, ale nějak to nevyšlo. Milovníků Dickovského převrácení reality je dost a dost.

Dostanete tradiční vstupní otázku, když se nechytne, „ne-va“, za tupánka občas bývají i velcí znalci. Krmě bude, pití taky, dlouho jsme nebyli na zdejší zámku a tam se to opravdu rozehýbalo, v září navíc bude otevřena zcela fungl nová expozice.

Koncertík harfa a flétna, tentokrát nepovinný, a tak ti s ne-hudebním sluchem mohou bar(abčikovat) či absolvovat alternativní přednášku.

A také proběhne tradiční videostop, kino, dražba a oblíbená tombola.

Ubytování možné GTC (hotel), pension či internát gymnázia (díky bohu za rekonstrukci).

Začátek 6. 11. 2021 v 12.30 hodin (byly totiž posunuty příjezdy vlaků a klidně využijte na cestu z pražského směru ochranná křídla prezidenta Rampase a jeho delegace) a conáme až do nedělního poledne.

Ostatní technická a přihlášky najdete na webu KLF – www.klf-ostrava.cz, případně ve volací dobu nejlépe 12.00–12.45 poradí největší hlavou KLF Aleš Koval 605 450 502.

Přijďte, těšíme se na vás.

Ostraváci

Odposlechnuto

Není žádná hanba být chudý. To je ale asi jediná pozitivní věc, která se o tom dá říci.

NYX

PÁTEK 12. LISTOPADU 2021 V 19:00 UTC+01

Všefandomová maškaráda 2021

v Kulturním domě Barikádníků pořádá CZ Kontinuum Star Trek fan klub a Zeměplocha a KTP.

Tradiční veselice plná kostýmů, masek, skvělé zábavy... a to všechno pro dobrou věc – léčbu Alzheimerovy choroby. Přijďte – ať už v kostýmu, nebo v civilu. Těšíme se na Vás.

Cover art: Tomáš Fuk Zděnovce

NON FICTION

Milan Řípa

Ronald Richter

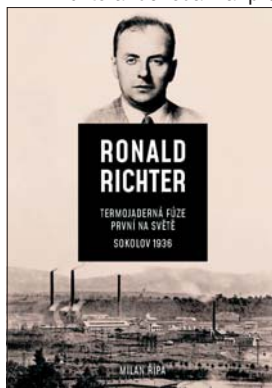
Termojaderná fúze – první na světě

Termojaderná fúze je Slunce na Zemi. Slibuje čistou, principiálně jaderně bezpečnou, surovinově zcela zabezpečenou, lacinou energii. Není divu, že cesta k takovému zázraku nějakou dobu trvá. Největší fúzní reaktor tokamak ITER dnes staví sedm partnerů za 20 miliard EUR v Cadarache na jihu Francie: jde o EU, Rusko, Čínu, USA, Japonsko, Jižní Koreu a Indii.

Cesta k ITERu byla dlouhá a začala v československém Sokolově, bývalém Falknově nad Ohří, v továrně Falkenau Chemiewerke, kde mladý Ronald Richter, začal roku 1936 zkoušet zapálit termojadernou fúzi v elektrickém oblouku.

Jeho snaha vrcholila začátkem padesátých let dvacátého století v Argentině, kde postavil za vládní peníze první laboratoř na světě výhradně pro termojadernou fúzi.

Richtera donedávna provázely přívlastky šilenec, hoch-

štapler, podvodník, ale člověk, který se mylil, není podvodník. Byl prvním, kdo se o termojadernou fúzi v plazmatu pokoušel a zákonitě nebyl na první pokus úspěšný. Důležité je, že Ronald Richter měl tu odvahu být prvním a díky jemu experimentální výzkum řízené termojaderné fúze začal už v roce 1936 a to v Československu.

Milan Řípa: Ronald Richter, Muzeum Sokolov, 2021